

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JONSTRUPBOGEN

27DE BIND

1 9 5 0

REDIGERET AF VIKTOR PEDERSEN

KØBENHAVN
JONSTRUPSAMFUNDETS FORLAG · WILH. THOMSEN
ORDRUPHØJVEJ 24 · CHARLOTTENLUND
1950

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
A. Morville: Jonstrups muligheder	3— 7
Jørgen Hegelund: Charles M. Lauritzen	8—11
Stig Bredstrups livserindringer, II	12—44
O. Lindberg: Anders Jensen	45—48
Flemming Andersen: Årets gang på Jonstrup . . .	49—52
Fra jonstruppernes verden	53—54
Årsmøde og valg	55
Afgangseksamen 1949	55
Regnskab og styrelse	56

JONSTRUPS MULIGHEDER

FOREDRAG AF SEMINARIEFORSTANDER A. MORVILLE
VED JONSTRUP-SAMFUNDETS ÅRSMØDE 1949

Da Jonstrup-Samfundets møde i år falder på et tidspunkt, hvor der har været ført alvorlige drøftelser af vort seminari-ums fremtidige muligheder, finder jeg det naturligt at sige nogle ord i denne kreds om hele dette spørgsmål.

Når Jonstrups skæbne igen har følt sig usikker, hænger det sammen med den stærke vækst, der har været i læreruddannelsen i København. De tre københavnske seminarier går alle med dobbeltklasser, og i år er der oprettet to nye, aften-seminariet og statsseminariet på »Emdrupborg«, der også anlægges med dobbelt klasserække. I Jonstrup har lokaleforhold og mangel på elevværelser hindret udvidelse.

Denne vækst i den københavnske læreruddannelse hænger sammen med, at der mellem de unge, som vil gå lærervejen, synes at være en trang til at komme på et byseminarium. Dette er ikke et isoleret fænomen, men er kun endnu et eksempel på, at nutidens byliv i almindelighed virker mere dragende end det statiske liv på landet. Et økonomisk hensyn spiller også ind; der er i byerne mere chance for at skaffe sig lidt indtægt ved ekstra arbejde.

Enhver, der kender seminariernes historie, ved, at der er en gammel modsætning, som flere gange har spillet en rolle. Alle-rede i seminariernes første tid opstod der to typer; på den ene side det filantropiske seminarium med sine mange fag og de vidtspændende mål, og på den anden side præstegårdsseminariet med det mere beskedne anlæg og den nære tilknytning til landbefolkningen. Jonstrup er ikke et præstegårdsseminarium, men hører alligevel ved sin beliggenhed og form nærmest til denne type.

Præstegårdsseminarierne fortsætter stadig deres landlige tilværelse, men — det kan ikke skjules — under stigende vanskeligheder. Alle seminarier er nu for så vidt af ens type, som kravene er fælles for alle, men beliggenheden i henholdsvis by eller land kommer dog til at indvirke på seminariets hele stil og anlæg. Når jeg siger, at landseminarierne har stigende vanskeligheder, tænker jeg særlig på den praktiske uddannelse, undervisningsvejledningen, som der stadig stilles større og større krav til, dels i form af mere praktik og dels i ønsket om mere varieret praktik, især vedrørende særundervisning af retarderede børn. Landseminarierne med de små øvelsesskoler kan ikke opfylde disse krav, uden at det går ud over børnene.

De unge, som søger læreruddannelse, vil fremtidig her på Sjælland have to statsseminarier at vælge mellem, Jonstrup og det nye Emdrupborg, som på en måde repræsenterer den gamle modsætning. Seminariet på Emdrupborg får til huse i en pompøs bygning, som nu takket være dygtige arkitekter får et dansk, smagfuldt udseende. Indretning og udstyr bliver drevet op til det yderste af, hvad man kan forlange af en moderne skole. Der bliver en statelig række af fagskoler, som ganske vist skal være fælles for tre skoleformer, men er så stort anlagt, at det kan lade sig gøre. Der bliver to mægtige gymnastiksale, to musiksale foruden øverum, geografisk auditorium, laboratorium og studiesal. Der indrettes et geled af særlokaler for fysik og kemi med laboratorium for optiske øvelser, thermostat, rum for sterilisation, o.s.v. Det svirrer om ørene på en med laboratorier, auditorier og studiesale. Alle lokaler udstyres med praktiske og smagfulde møbler. Klasse-lokalerne bliver lyse og festlige med nydelige borde og radio i hvert kateder.

Man kan kun glæde sig over, at der endelig engang bliver indrettet et seminarium, som man kan kalde flot udstyret, og vi kan kun ønske den nye kollega til lykke med den pragtfulde ramme, som nu bygges op. Det vil være forståeligt, at de unge vil strømme til dette sted. Men for os andre bliver der grund til igen at overveje, om vi har noget særligt at byde på. Når vi ser ud over vore gamle bygninger, slidt under generationers færden, eller går gennem vore ustandseligt ombyggede lokaler

med det slidte, fattige udstyr, kan man fristes til lidt mismod. Hvad har vi at byde på? Er det ikke mod tiden at fastholde den gamle seminarietype? Skulle vi hellere springe fra og samle seminarierne i store by-anstalter, indrettet med alt, hvad nutiden kan byde på af tekniske hjælpemidler?

For at besvare dette spørgsmål må man ind til kernen. Og kernen er til syvende og sidst det personlige element, da al opdragelse er opdragelse af mennesket. For at belyse problemet vil jeg stille to udtalelser af to engelske pædagoger overfor hinanden.

Neill har et sted sagt: »Kunsten at undervise er kunsten at lade børnene være i fred.« Det er den gamle rousseauske tanke om selvudfoldelse, barnets egen vækst, som ikke skal dirigeres af pegepind. Neills program fremmer selvstændigheden gennem selvvirksomheden. Aktivitet og individuelt arbejde er tidens pædagogiske slagord. Denne linie har bragt os værdifulde nydannelser, som vi har al grund til at være taknemmelige for, og vi venter os endnu mere. Men man må ikke lukke øjnene for den fare, som ligger i al rousseausk pædagogik, faren for individualisme. Mellemligstidens pædagogik drejede sig for en stor del om metode og psykologi og blev i hovedsagen individualistisk bestemt.

Samtidig har den økonomiske og sociale udvikling drevet menneskene tættere og tættere sammen. Der er derfor opstået en spænding mellem det individualistiske og det sociale, og ud af denne spænding er født det endnu noget uklare begreb: socialpædagogik, hvis kerne er opdragelse til samfølelse. Det drejer sig ikke om at lære noget mere samfundskundskab. Selv den mest detaljerede viden om valgetsregler med alle finesser om den d'Hontdske og Andræs metode i beregning af forholdstalsvalg vil ikke i sig selv give social følelse. Skal der opbygges samfølelse, må der være noget at samles om.

I den sammenhæng vil jeg nævne en udtalelse af en anden engelsk pædagog. Richard Livingstone siger et sted: Opdragelse er at blive venner. Det vil sige, at der er to parter, som skal finde hinanden. Prof. Livingstone tænker naturligvis ikke på, at lærerne kammeratligt skal slå børnene på skulderen og give ispinde. Han tænker dels på den kontakt, der skabes mel-

lem mennesker, når de sammen finder noget værdifuldt, dels på kontakten mellem mennesket og livets værdier.

I god overensstemmelse med en gammel linie i engelsk pædagogik lægger Livingstone ikke tyngdepunktet i kundskabs-tilegnelsen, men i den personlige vækst. Gennem lange tider har vor skole været præget af en overbetoning af det faglige. Det har drejet sig om kundskaber mere end om liv. Vi rammes stadig af Kristen Kolds gamle karakteristik af skolen: »Skolen arbejder med de almennyttige kedelige sager uden hoved og hale, uden ånd og liv, som man har afskummet de sammenkogte videnskaber.«

Overfor dette fremholder Livingstone målet at blive venner, at befrugtes af det liv, som strømmer fra den åndskultur, som undervisningen beskæftiger sig med, hvadenten det er religion, historie, litteratur eller naturkundskab. Herved bliver der basis for fællesfølelse, der bliver noget at være fælles om.

Dette ideal ligger bag alle ordentlige læreres bestræbelser, det gælder også dem, der kan kunsten at lade børnene være i fred. Men Livingstones tesis, at blive venner, står sikkert stærkere for dem, der hævder, at man mere positivt skal lede frem til menneskehedens værdier.

Denne pædagogik kan drives uafhængig af skolens ydre ramme; den kan gennemføres i et skolepalads og i en lille lavloftet skolestue, der kun ejer et par hullede landkort og nogle få udstoppede fugle. Men det er alligevel, som om det falder lettere »at blive venner«, når der ikke er så meget andet, der afleder.

I Jonstrup findes alle betingelser for at gøre seminarietiden til en oplevelse for livet, til en periode, hvor man bliver venner. Livet på dette seminarium med den skønne beliggenhed giver mulighed for fordybelse i arbejdet. Den elev, der har sind til at arbejde grundigt med sin læsning, har her en rig mulighed for at tilegne sig en faglig ballast for sin fremtidige gerning. Hver gang jeg står oppe i elevværelserne og ser ud i den smukke park med de grønne plæner, kommer jeg til at tænke på, hvilket privilegium det er at læse under sådanne forhold.

Dertil kommer fælleslivet, som altid har været Jonstrups særlige charme. Det kan have sine farer, men det er alt i alt

af uvurderlig betydning, at de unge kan have dette fællesliv med idræt, ture i skoven og samtaler på værelserne. Det er en værdi, som ikke kan opvejes af radio i hvert kateder.

Man kan blive venner med stoffet og med hinanden. Og man kan blive det med lærerne. De er her lige udenfor døren, og de er til at tale med. De kender eleverne, fordi de ikke blot ser dem fra katederstolen.

Den gamle seminarietype har haft sin styrke i det personlige. Vi mener, at der fremdeles er brug for dette. Vi kan ønske os mange forbedringer i Jonstrup; en modernisering er tiltrængt på flere områder, men det kan gennemføres uden tab af værdier, som har stået deres prøve. Trods al bylivets dragelse kan vi trygt sige, at Jonstrup stadig har meget at byde på. Det gamle seminarium kan endnu give sine elever noget, som der er brug for i den danske skole.

AMTSSKOLEKONSULENT
CHARLES M. LAURITZEN

1889 — 1949

Med vemod vil jonstrupperne fra årene omkring 1907—10 have modtaget budskabet om Charles Lauritzens død.

Han var med sin høje ranke skikkelse sin klasses fløjmand, og han var det i evner og personlighed. I Anton i De seks tegnede Rudolf Bruhn i levende streg ungdomsvennen, den sindige og nøgterne »Gamle«, hvis kønne smil lyste av hjertelighed, intelligens og skælmeri. Hans lune og en lykkelig balance mellem nøgtern virkelighedssans og så den levende hjertevarme i hans sind var en slægtsarv.

Begge forældre var fra de uldgyders land, Hammerum herred, og begge fra hjem, prægede av gammeldags gudsfrygt og nøjsomhed. Faderen, Jens Peter Lauritzen, født i Rind sogn 1861, død 1921 i København, var ud av en højt begavet slægt. En broder var den kendte politiker *Je-Kå*, om hvis drastiske vid der endnu går sagn. En anden broder var en kendt vestjysk skolemand, »Lars fra Lem«.

1885 ægtede J. P. Lauritzen Mariane Nielsen, født i Aulum 1861, død i Kbh. 1907. De vanskelige tider for landbruget og den udlængsel, der lå denne egns ungdom i blodet, førte de unge til Malmø, hvor de grundede en trikotageforretning med tilhørende strikkeri. Her i Malmø fødtes 6 av ægteskabets 7 børn, en datter og 6 sønner, hvorav ikke mindre end 4 skulle blive lærere, og alle fra Jonstrup. Om Folmer Lauritzen se Stig Bredstrups smukke mindeord i Jonstrupbogen 1939. Den 3. og 4. i rækken er skoleinspektør i København Alfred Lauritzen og skoleinspektør Johannes Lauritzen i Ballerup.

Charles Marius Lauritzen blev født 30. juli 1889. I 1896 brød familien op for at bosætte sig i København, hvor faderen i kompagni med en fætter grundede en trikotagefabrik på Købmagergade. Lykkelige barndomsår i Malmøtiden fortsattes i hjemmet i Zinnsgade. Charles kom til at gå i Øster Farimagsgades skole og fik her den fortrinlige undervisning, der kunne gives i de bedste københavnske kommuneskoler på en tid, da endnu ingen mellemskole havde tappet klasserne for de bedste elever. 1903 blev Charles udskrevet fra skolens afgangsklasse og fik kontorplads på De danske Spritfabrikker.

Allerede som 12—13 år havde Charles — ligesom Rudolf Bruhn — oplevet K.F.U.M.s yngsteafdeling, og netop i de år, da Olfert Ricard og dygtige unge medarbejdere havde tilført det kristelige ungdomsarbejde i København en ny frisk tone og et levende udsyn.

Her i foreningen i Gothersgade fandt han venner som den senere seminarieførstander Alfred Christiansen. Her oplevede han disse klubaftener, hvor Gunnar Engberg for en lille kreds av de mest vågne drenge læste Fritjofs saga, Arnljot Gelline, Per Gynt og Brand. I et brev, skrevet efter Lauritzens død, giver Engberg et billede av drengen: »Charles var ikke fremtrædende, men ubetinget den første blandt Ligemænd, den av Tilhørerne, der åbenbart forstod mest og gav de bedste svar. Han havde et bevægeligt Sind: Jeg har mange Gange set hans Læber dirre . . . Forøvrigt var Charles jo ganske usentimental og havde Lune.« —

I disse år modnedes hans ønske om at blive lærer. Da han i 1906 kom til Søvind skole ved Horsens for at blive forberedt

til optagelse på Jonstrup, mødte han i lærer Sørensen et lærerideal, der for alle tider grundfæstede hans respekt for den gode landsbyskole. Fra Søvind var der ikke langt til Hundslund præstegård. Netop dette år opholdt Gunnar Engberg sig her i sit hjem for at få nogle ugers ro fra ungdomsarbejdet til eksamenslæsning. For Lauritzen et lykkeligt træf. Det blev til søndagsbesøg i Hundslund præstegård og uendelige ture, hvor den ældre snakkede løs, og den unge lyttede og spurgte.

Det var en særdeles velforberedt præparand, der i 1907 blev optaget som nr. 1 av sin årgang, den plads han også holdt ved dimissionen 1910.

Det var naturligt, at de to K.F.U.M.r Rudolf Bruhn og han straks fandt hinanden. De to »fyrrestre« var vidt forskellige. »Gamles« flegma og »irriterende« ro og »stædighed« kunne få den temperamentsfulde Rudolf til at ryge i flint. Men hvor de udfyldte hinanden herligt! Og tilsammen dannede de den kerne av initiativ, der snart skulle sætte store ting i skred og skabe myten »De seks«.

Jonstrup blev for »Gamle« som for os andre den store oplevelse, men for næppe nogen Jonstrupper kom Stig Bredstrup til at betyde mere end for Charles Lauritzen. Hos Stig Bredstrup mødte han den toleransens ånd og det frisind, der havde dyb samhu med noget i hans egen natur, og som blev en lykkelig og frigørende korrektur til hans udvikling i K.F.U.M.-tiden.

Da Lauritzen var dimitteret, var han ikke i tvivl om, at han ville søge på landet. Efter en ganske kort vikartid i Stege kom han allerede i 1910 til Ruds Vedby som andenlærer, fra 1917—46 var han førstelærer og kirkesanger, og her blev han boende også siden som amtsskolekonsulent, hvortil han blev udnævnt 1941.

Lauritzen var en fortrinlig lærer. Hans lærersind kommer smukt til orde i nogle linier skrevet i skolens embedsbog, da han efterfulgte lærer Wincentz.

Der står efter en smuk omtale av den gamle førstelærer: Vi, som fører Skolen videre, vil gerne bevare de bedste af den gamle Skolemesters Traditioner. Men i mangt og meget bærer Skolen nu Præg af, at alle dens Lærerkræfter er yngre Folk.

Moderne Undervisningsmetoder har i alle Klasser holdt deres Indtog, der er optaget nye Fag paa Undervisningsplanen o.s.v. Men om nogle Aar vil ogsaa denne Undervisning være gammel, og trænge til Fornyelse. Gid det da må lykkes os — når ogsaa vor Livsgerning gænger paa Hæld — at bevare den gamle Meisters trofaste Sind og kærlige Hjertelag!

Lauritzen faldt til i byen med Rudernes gamle gård og skønne park. Han skabte tillid og respekt omkring sig, og han kom ogsaa til at bære tillidens byrder i sparekasse, sogneråd og menighedsråd. Her kom hans tankeklarhed og usædvanlige forhandlingsevne til god nytte.

De samme egenskaber, hans levende interesse for alle skole-spørgsmål og den tillid og respekt, han skabte om sig i kollegers kreds, gjorde ham selvskreven som efterfølger efter Axel Jensen, Danmarks Lærerforenings tidligere formand, som Holbæk amts skolekonsulent. I sejt kamp med et ofte svigtende helbred søgte han at give denne gerning, han elsked, alt det bedste, han evnede. I forholdet til kolleger var Lauritzen ven og kammerat, usvigelig loyal og trofast.

Og det var derfor et sorgens budskab, der en majdag 1949 gik ud over sogn og amt og meldte, at Charles Lauritzen efter få dages sygeleje var død paa Sæby sygehus.

Charles Lauritzen ægtede i 1915 Mary Buchter, datter av hovedkasserer i Handelsbanken, Charles Buchter og hustru Clara Buchter, født Gamél. I ægteskabet er en søn og en datter. I hjemmet med de mange malerier, han med sjælden kunstforstand, farveglæde og heldig hånd havde samlet gennem årene, og i sommerhuset paa Nordstrand kunne han i familiens kreds og venners lag helt udfolde sit rige lune og sin frodige menneskelighed, og det kendtes, at han aldrig havde tabt den levende forbindelse med de ungdomsår, der gav ham erkendelsen av ogsaa en åndens virkelighed. Her mødte vi den fine hjertelighed, der kom dybt indefra som et overskud i hans sind.

På stenen, der er rejst paa hans grav ved foden av Vedby kirke, og som bærer et bronzerelief med et vellignende portræt udført av kunstneren C. V. Garm, står ordene:

FRA HJERTET UDGÅR LIVET.

SEMINARIEFORSTANDER STIG BREDSTRUPS LIVSERINDRINGER

II

Studieaar i København 1882—88.

Søndag Morgen d. 3. Sept. 1882 lagde »Niels Brock« til ved Kvæsthusbroen. En herlig Sensommer var det med blaa Himmel og straalende Solskin. Turen op gennem Sundet havde været henrivende. Paa Landgangsstedet stod en Klynge Mennesker for at tage imod Venner og Bekendte, og i Klyngen var der en Mand, som ragede højt op over alle de andre. En større Mand har jeg overhovedet aldrig set. Det var ham, hos hvem jeg skulde bo, Premierløjtnant Reffs, der i 1864 havde lært Landvæsen paa Rane-Ladegaard. —

Næste Dag vandrede jeg saa ind til min første Forelæsning. Kl. 3—4 læstes der over filosofisk Propædevtik i Rusauditoriet, Nr. 6. Med ikke helt hyggelige Følelser gik jeg til det. Forelæsningerne var nemlig allerede begyndt flere Dage før, og endnu sad Skoleordenen i mig, saa jeg følte mig ikke rigtig dristig ved at være kommet for sent, og jeg nærrede en naiv Frygt for, at vi Randrusianere skulde blive opdagede. En Trøst var det jo dog, at vi var flere om Forseelsen. Det store Auditorium var helt fuldt af Aarets nybagne Studenter, og en livlig Summen af Stemmer lød ud paa Gangen til mig, da jeg traadte ind. Jeg fandt en Plads ved Siden af en Kammerat, og snart blandede min Stemme sig ogsaa i de andres Kor. Da blev der med eet stille. Studenterne rejste sig, og ind ad Døren fra Professorværelset traadte en gammel sortklædt Mand, smilende og bukkende til Genhilsen. Det Ansigt lagde man Mærke til; det var — saaledes har en Forfatter beskrevet det — som hugget ud med en fin Mejsel af et groft Materiale. Det første,

der fangede en, var et Par smukke blaa Øjne. Som han traadte ind, smilede de, næsten skælmsk. Om den brede Mund laa der ogsaa et forbindtligt Smil, dog ikke ganske uden en vis Malice. Ansigtet var frisk nok. Det varede lidt længe, inden han kom op paa det høje Kateder og fik sin Bog lukket op. Saa tog han med rystende Haand sine Lorgnetter frem og begyndte: »Mine Herrer!« Det var Rasmus Nielsen.

Man kan nok sige, at han var Universitetets mest bekendte Professor paa den Tid. For det første var han bekendt ved sin ejendommelige Lære om Forholdet mellem »Tro og Viden«. Det var i Striden om denne Lære, at Georg Brandes havde haft sin Forfatterdebut. I den havde ogsaa Martensen deltaget, ligeledes Professor Heegaard.

Dernæst var han berømt for sin glimrende Veltalenhed. Han var Datidens Vilh. Andersen, d. v. s. han var ikke Oplæser, men han var enestaaende som Festtaler. 3 Aar i Forvejen ved Oehlenschlägers 100 Aars Fest havde han holdt Festtalen fra det kongelige Teaters Scene. Det skal have været af en ejendommelig Virkning, da den gamle hvidhaarede Professor rejste sig fra sin Stol og gik hen over Scenen til Talerstolen for at holde sin mesterlige Tale. Skriftet, som han udgav i Festens Anledning, slutter saaledes: »Paa et af disse Monumenter staar der et Navn, et Hædersnavn med luende Skrift; Mindekransen om dette Navn har Gran fra Norges Fjæld, Forglemmigej fra Sveas Kyst og Egeløv fra Danmarks Skove; thi Navnet er A. Oehl.« Se dette kunde nu Vilh. Andersen ikke have sagt, Ordene vilde være blevet siddende ham i Halsen. Men de gamle dengang kunde sige det, og det klædte R. Nielsen. Paa den anden Side kunde han nu ogsaa nok sige Ting, som vilde gøre sig den Dag i Dag. Som naar han f. Eks. siger om den holbergske Komædie, at der har dannet sig en holbergske Skole med en saa glimrende Virkning, at man skulde tro, alle Barselstuens Madammer kom susende lige ned fra Olympen.

For det 3die var Rasmus Nielsen berømt som Eksaminator ved Filosofikum, d. v. s. for sin Ondskabsfuldhed i denne Egenskab. Der gik utrolig mange Historier om den Ting i Omløb; en Del af dem var ganske sikkert lavet. Men han havde

mange Russers Liv paa sin Samvittighed. Ogsaa havde man Historier om, hvorledes han i Selskabslivet kunde lancere en Spydighed. Engang, fortælles der, var der en Frue, som irriterede ham ved Vigtighed og Lyst til at snakke med. »Er det virkelig sandt, Hr. Professor, at De tror paa Sjælens Udødelighed?« »Ja, jeg gør saamænd, og jeg vil ogsaa raade Fruen til at gøre det. For ser De, Frue, dersom der ikke er nogen Udødelighed, saa gør det jo ikke noget, om De har troet paa den. Men hvis der er en Udødelighed, saa vilde det jo være en flov Historie, om De ikke havde troet derpaa.« Da jeg hørte Rasmus Nielsen, var han ganske aflægs og afgav et sørgeligt Vidnesbyrd om, hvor frygtelig forkasteligt det er at slide sine sidste Sko paa et Kateder og ikke at kunne trække sig tilbage, naar Tiden er der, men blive ved, naar man som en affældig Olding er blevet en Karikatur af sig selv.

Vi kunde ikke faa det allermindste ud af hans Forelæsninger, heller ikke af hans Eksaminatorier, der var fuldkommen parodiske. Dem holdt han om Mandagen, og de, der vilde lade sig eksaminere, tog saa Plads paa forreste Bænk, Offerbænken, som vi kaldte den med en Vittighed, som kunde have været bedre. Jeg mindedes det første Eksaminatorium. Der var ved denne Lejlighed ret god Plads paa Offerbænken, for man vidste jo endnu ikke, hvordan det gik for sig. Henimod Slutningen af det akademiske Frikvarter traadte Aarets eneste kvindelige Student, Frk. Falbe Hansen, ind. Hun saa sig om efter Plads, men der var optaget overalt undtagen paa Offerbænken og saa en Yderplads paa den næste Række. Den valgte hun. R. Nielsen blev hurtigt færdig med dem paa forreste Bænk, og saa pegede han paa Frk. Falbe Hansen. Det havde hun slet ikke ventet, og det var meget pinligt, for hun, som ellers nok sit Liv igennem har kunnet svare for sig, mælede ved denne Lejlighed ikke et Ord. Senere holdt hun sig altid i den bageste Del af Lokalet.

Jeg lod mig ogsaa eksaminere. Ved en saadan Lejlighed spurgte han mig: »Kunde De vise, at Objektiveringen gaar frem efter Love?« Det kunde jeg ikke, men jeg vidste, at der et Par Sider i Forvejen i Bogen var en halv Side, som han havde sprunget over. Dem rykkede jeg op med, og det var

»meget rigtig«, uagtet der ikke kunde være nogen Tvivl om, at det ikke havde det fjerneste med Objektiveringen eller dens Love at gøre.

Ved Juletid tog R. Nielsen sin Afsked, og daværende Docent Høffding og Dr. Kroman overtog Forelæsningerne til Filosofikum. Ved et Tilfælde kom jeg til at høre den sidste, og det har jeg aldrig fortrudt. Han var vel paa den Tid et Stykke op i Trediveerne, men saa ud til at være en hel Del yngre. Som Taler var han meget forlegen og ubehjælpelig. Det kneb for ham at finde Ordene og endnu mere at faa dem sagt. Jeg hørte ham engang sige paa Katederet: »Jo tittere«, saa blev han rød i Hovedet og rettede det. Men hans Undervisning udmærkede sig ved en sjælden velgørende Klarhed, og hans Logik og Psykologi interesserede mig i meget høj Grad. Det var noget andet end Rasmus Nielsens »Videnskabslære«. Ved mit Studenterjubilæum 1907 kom jeg til at sidde ved Siden af Professor Saugmann, som ogsaa havde hørt Kroman. Vi talte om hans Forelæsninger, og han kom da med den Bemærkning: »Jeg er for hele Livet Kroman taknemmelig, fordi han lærte mig, at et er at tro, et andet at vide.« Det var træffende sagt. Kroman var vist aldrig religiøs, end sige kristeligt bevæget. Men han var — ligesom Heegaard — alle Dage en Fjende af al Dogmatisme, ikke mindre af den negative end af den positive. Han var ingen Beundrer af R. Nielsen, men nærrede megen Hengivenhed for Heegaard.

For Resten var Kroman gammel Jonstrupper, dimitteret 1865, en af Jonstrups gode og trofaste Sønner, som altid med stor Pietet tænkte paa sit gamle Seminarium og sine gamle Lærere. Derfor var det ikke unaturligt, at Kroman havde betydelige pædagogiske Interesser. I 1886 holdt han en Række pædagogiske Forelæsninger paa Universitetet. Jeg var en af de ikke særlig mange Tilhørere. Paa Grundlag af disse Forelæsninger udgav han et Skrift, som vakte stor Opsigt og blev meget diskuteret. Det var Skriftet om »Maal og Midler«, vistnok en af de interessanteste og smukkeste skrevne pædagogiske Afhandlinger i vor Litteratur. Kroman vender sig her skarpt mod Latinen og Græsken som Hovedfag i den lærde Skole og taler Naturfagernes Sag. I Stedet for Lektier vil han have Op-

gaver, i Stedet for »Paafyldning« vil han have Evneudvikling, og han stiler mod Enhedsskolen, der skal være som en Bygning med flere Etager. Comenius' gamle Tanke kan man jo sige. Fra Filologernes Side blev der naturligvis rejst Indvendinger, og Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, Dr. Tuxen, skrev i et dygtigt Arbejde mod Ensidigheder og Skævheder i Kromans Bog. Det er mange Aar siden, at jeg læste Tuxens Skrift, og jeg ejer det ikke; men en enkelt Ting husker jeg endnu. For at paavise, hvorledes det formende har mere Værdi end det fyldende, havde Kroman brugt et Billede: Sæt, at en Mand bliver anbragt paa en ensom og ubeboet Ø. Hvad vilde han da foretrække: at blive forsynet med Levnedsmidler eller med Bøsse og Ammunition? Heroverfor brugte Tuxen et andet Billede. Hvad vilde han foretrække: Levnedsmidler eller Madam Mangors Kogebog?

Den daværende Undervisningsminister, Jac. Scavenius, fik stor Interesse for Kroman, og i de følgende Aar var Kroman Ministeriets Konsulent i Skolesager. Han blev Censor i Pædagogik og Praktik ved Lærereksamen, og i Halvfemserne havde han en meget stor — ikke altid heldig — Indflydelse ved denne Eksamen, men herom og om hvad der staar i Forbindelse hermed vil der blive Lejlighed for mig til at skrive senere.

Samtidig med at jeg forberedte mig til Filosofikum, læste jeg som de fleste andre Theologer til Hebraicum. Vi havde hebraiske Eksaminatorier med Valdemar Schmidt, hvis Speciale var ægyptisk. Det var den elskværdigste og sagtmodigste Lærer, man kunde tænke sig. Jeg husker særlig en af de første Timer hos ham. Vi havde faaet lært de hebraiske Bogstaver og skulde nu til at læse Genesis. Bibelen blev slaaet op, og Professoren begyndte at læse op. Da lød en barsk Stemme: »Det staar der ikke i min Bog.« »Jo, det gør der dog vistnok,« udbrød Professoren ganske forfærdet. Og det gjorde der ogsaa; men Sagen var, at Studenten ikke huskede paa, at den hebraiske Bibel skal læses bagfra, og han havde slaaet op fra den gale Ende. Det var første Gang, jeg saa en Mand, som jeg senere i mit Liv skulde faa meget med at gøre. Studenten var nemlig — Professor N. A. Larsen.

I Juni Maaned tog jeg Filosofikum. Kroman var jo Eksaminator, og han var en meget mærkelig Eksaminator. Det gjaldt om, at man selv tog Ordet og selv fremstillede i Sammenhæng. Kroman stillede Spørgsmaalet, saa gjaldt det altsaa om, at Eksaminanden snarest muligt begyndte; skete det ikke, sagde

Stig Bredstrup som Student.

Kroman ingenting, i alt Fald ikke før de i nogen Tid havde betragtet hinanden i Tavshed, og saa var det ikke saa godt. Mig spurgte han om Materialismen og dernæst om Kants Domsinddeling. Det var mig, der førte Ordet hele Tiden. Saa fik jeg ug. Nogle Dage efter tog jeg Hebraicum med karakteren Admissus cum laude. Derefter fulgte en behagelig Sommerferie. —

Det theologiske Auditorium (Nr. 10) besøgte jeg ogsaa straks, og jeg bør sige, at jeg var en flittig Tilhører i alle mine Studenteraar; jeg har ikke forsømt ret mange Timer, det kunde man i og for sig godt have gjort, uden at der var blevet sagt et eneste Ord i den Anledning; men fra min første Ungdom er jeg blevet vænnet til ikke uden gyldig Grund at udeblive fra det, som jeg var sat til. Det skyldes min Faders Opdragelse, ogsaa Skolelivet i Randers, og det kan gerne være, at mit hele medfødte Naturel har hjulpet til. Jeg vil ikke dermed sige, at jeg af Naturen er flittig, det tror jeg i Grunden ikke, jeg er, men jeg har en vis Sans for det regelmæssige. Det er godt for mig, at jeg ikke er Seminarieforsøger under de nuværende Forhold, hvor man synes at sværme for en Slags genial Uregelmæssighed, Rejser og Udflugter m. m., der naturligtvis medfører Forsømmelser, som vilde have været mig utaalelig, men som jo netop skal være noget af det fine ved den nuværende Seminarieordning. Tiden vil vise, hvad der kommer ud deraf.

Af de theologiske Professorer var C. Henrik Scharling summus theologus. Jeg ved ikke, hvoraf det kom, men Studenterne havde ikke stor Respekt for ham. Han var en meget flittig Forfatter. Mest bekendt er hans Fortælling »Ved Nytaarstid i Nøddebo Præstegaard«, der den Dag i Dag er ret læst, og ved hver eneste Jul er der i mange Aar opført en Dramatisering af den paa Folketeatret i København. Engang skrev han en Bog, som han kaldte Menneskehed og Kristendom. Om den har jeg hørt en Anekdote. 3 lærde Herrer udtalte deres Mening om den. Det var H. N. Clausen, Martensen og Hermansen. Først kom Clausen: »Det var en stor Bog.« Saa kom Martensen: »Aanden svævede over Vandene.« Og endelig kom Hermansen: »Det gør mig mest ondt for hans gamle Fader.« Historien er utvivlsomt lavet, men den giver vist et godt Billede af de 3 Herrer.

I nytestamentlig Eksegese var Styhr Professor. Senere blev han Biskop og Minister; i hans Sted fik vi Schat Petersen. I Kirkehistorie havde vi Professor Frederik Nielsen. Han var en livlig Foredragsholder, uhyre lærd og med en fænomenal Hukommelse. Han talte meget hurtigt, næsten hæsblesende, og

hans tynde Stemme stod i et mærkeligt Misforhold til hans ret fyldige Krop. Men han var en meget anset Lærer; kun klagede man over, at han skruede Fordringerne op, saa at det i Forvejen svære Fag kom til at tage Studenterne en uforholdsmæssig Tid.

Den af alle de theologiske Professorer, som i hvert Fald paa mig — og vistnok paa de fleste — gjorde det stærkeste Indtryk var Dr. Peder Madsen, Professor i Dogmatik og nytestamentlig Eksegese. Han var Vestjyde af Fødsel, og det jydsk Særpræg holdt sig stærkt hos ham. Hans Tale var i høj Grad jydsk præget, hans Væsen og Fremtræden i det hele ligesaa. Han var lige det modsatte af at være smuk.

Man kan gerne sige, at han, som ellers mindst af alt havde Eventyrglans over sig, dog havde levet et Liv, der i nogen Grad formede sig som et Eventyr. Han var Smaamandssøn og begyndte som en fattig Dreng i Landsbyskolen. Derom har han selv engang fortalt mig følgende. Det var i et Selskab, hvor vi kom til at tale om Læreruddannelsen, og han beklagede sig da over, at saa mange Lærere nu om Stunder var uvillige til at paatage sig den kirkelige Side af Embedet. Han mente, at de netop igennem dette havde en særlig Adgang til at paavirke Skoleungdommen. »Naar jeg tænker paa min gamle Lærer,« sagde han, »det var noget andet. Den kirkelige Side af Sagen agtede han højt. Skønt han var en velstaaende Mand, der havde. Tjenestefolk under sig, betroede han intet vedrørende Kirken til andre. Han ringede selv Kirkens Klokke hver Morgen og Aften. Det maatte ingen andre gøre. Jeg ser ham endnu en Dag op imod Jul. Da tog han Kirkenøglen frem og sagde: »Saa Børn, nu gaar vi i Kirke.« Og saa vandrede vi alle med ham i Spidsen over i Kirken, op til Alteret, og der læste han for os Evangeliet til 3die Søndag i Advent. »Men da Johannes fra sit Fængsel hørte Kristi Gerninger ...« Se, føjede Professoren til, nu har vi jo alle senere lært meget andet. Jeg har jo lært mere end de andre, men alle har vi dog lært og oplevet saa meget andet, som har fortrængt det meste af den Lærdom, som vor gamle Lærer i sin Tid gav os. Men ham selv husker vi, hans dybe Ærbødighed for Kirken, og den har sin Virkning den Dag i Dag.« Den

fattige vestjydske Dreng blev hjulpet til at studere, og ved sin Begavelse og Jernflid bragte han det saa vidt. Han var en ypperlig Docent, grundig og klar til det yderste. Men bag Grundigheden og Klarheden laa en dyb og stille Fromhed og Hjertelighed. Jeg husker, dengang han indledede sin Forelæsning med et Par Mindeord over Biskop Martensen. Hvor var han bevæget, da han mindedes Biskoppen som den, der forenede Spekulationens Kraft med Bekendelsens Enfold. »Bekendelsens Enfold«, der var just det, der var Professor Madsens Styrke. En ærlig, enfoldig Sjæl — saadan staar han for os. Det blev fortalt, at han, som havde svage Øjne, engang blev bange for, at han skulde blive blind. Saa gav han sig i Lag med at lære det græske Testamente udenad.

En Gang om Maaneden havde Professor Madsen aabent Hus for Studenterne. Disse Møder var meget stærkt besøgte; jeg tror nok, at de havde mere end een Tiltrækningskraft. Først holdt Professoren et Foredrag, og det var altid godt, undertiden udmærket. Men efter Foredraget fulgte en Forhandling, og den var i Almindelighed forfærdelig. Der var nogle enkelte, som havde stor Lyst til at sige noget, men der var ingen, der sagde noget, som der var noget ved. Disse Forhandlinger, hvorunder Talerne gerne indledede deres Bemærkninger med: »Jeg vil gerne spørge Professoren,« var uudholdelige. Det var en sand Lise, naar de var forbi. For saa kom den anden Attraktion. Vi blev vist ind i Spisestuen til lækkert Smørrebrød med Øl og Te. Her mødte Professorinden smilende og venlig, og vi lod Smørrebrødet vederfares Retfærdighed. Mange havde forberedt sig godt til denne Nydelse.

Da Skat Rørdam var død i 1909, blev Madsen Sjællands Biskop. Han var kun Biskop i 2 Aar. Saa døde han fromt og stille, som han havde levet. Han ligger begravet paa Vedbygaard; thi det hørte ogsaa med til hans Livs Eventyr, at han, den fattige Bondedreng, blev en rig Mand, ved Giftermaal Ejer af de Ruders smukke gamle Herresæde.

Efter at jeg nu har fortalt om Professorerne og Auditoriet, vil jeg gaa over til at berette om Studenter, jeg saa i Auditoriet, navnlig saadanne, som jeg fik meget at gøre med i mit senere Liv.

Den første uden for Randrusianerne, som jeg lagde Mærke til i Rusauditoriet, var en lille spinkel og sygeligt udseende Rus. Jeg ved ikke, hvorfor jeg netop lagde Mærke til ham; det var maaske, fordi jeg fandt, at han havde et ualmindelig godt Ansigt. Jeg kom aldrig til at tale med ham; men det var mig altid en Glæde at se paa ham. Han havde vist kun 3die Karakter, men han blev alligevel den eneste Verdensberømmelse fra Anno 82. Det var Niels Finsen.

Den næstberømteste tror jeg ikke jeg saa; men jeg hørte snart tale om ham. Det filologiske Samfund opførte en latinsk Komædie: *Miles gloriosus*, og der gik snart Ry af en Rus, som spillede den stortalende Soldat. Det var en Søn af Provsten i Ringsted, og han hed Vilh. Andersen. Jeg havde intet Sammentræf med ham i Studentertiden. Først mange Aar efter lærte jeg ham personlig at kende. Det var paa Jonstrup, og det var gennem min Ven Høy. Jeg fik ham til at læse op for Eleverne. Han læste »Kærlighed uden Strømper«, og det var glimrende. Derefter fik jeg ham ikke saa faa Gange til at holde Foredrag og læse op. Hans Mage som Oplæser især af Holberg findes næppe. Jeg har moret mig tit over hans Oplæsning, og han gav mig engang den Kompliment, at jeg var en god »Forleer«. Vilh. Andersen er et meget indtagende Menneske; man maa, naar man er sammen med ham, uvilkaarlig tiltales af hans Elskværdighed og Jævnhed; men om denne Jævnhed, denne hos en berømt Mand ikke helt almindelige Mangel paa Vigtighed, skyldes Klogskab eller Karakteren, er ikke let at sige. —

En Dag kort Tid efter at jeg var kommet til København, kom jeg til at følges med min Ven Hvam, som senere døde af Tuberkulose som Præst i Slaglille og Bjernede ved Sorø. Jeg lod en Bemærkning falde om, at jeg var Liebhaver til et græsk Leksikon, og Hvam fortalte mig, at hans Kontubernal vist var Ejer af et saadant, som han næppe var utilbøjelig til at sælge. Jeg fulgte ham op paa deres fælles Værelse paa Vodroffsvej, og det viste sig ganske rigtigt, at Bergs Leksikon var til Fals. Handel blev der nu imidlertid ikke noget af. Men den Dag blev Begyndelsen gjort til et Venskab, som har holdt sig uforandret og usvækket indtil denne Dag. Den lykkelige Ejer af

det græske Leksikon, som han ikke fik solgt, blev P. Madsens Efterfølger, Professor I. P. Bang.

Bang er et af de bedste og mest trofaste Mennesker, som jeg har kendt. Han var ligesom Hvam Student med Udmærkelse fra Viborg, hvor hans Fader var Overlærer paa Latin-skolen. Det varede ikke længe, inden hans Kammerater spaaede ham en Fremtid som theologisk Videnskabsmand. Og den Spaadom gik jo ogsaa i Opfyldelse. Han var den som i Lærdom blev Nr. 1 af os alle. Men han var en beskeden ung Mand, som mindst af alt trængte sig frem eller satte Pris paa at spille Nr. 1. Han passede sine Studier med stor Flid, men var ogsaa udmærket paa sin Plads i Kammeraternes Kreds.

Bang blev jo en meget frugtbar Forfatter og har skrevet en Mængde Bøger. Endnu som Student debuterede han med en Artikel »Fra Betesda«. Ved et Betesdamøde havde Jens Nørregaard, Testrup, holdt et Foredrag, som mishagede Bang. Dette gav Anledning til Artiklen, og jeg ser endnu Bang komme ind til mig paa Ehlers Kollegium med Bladet i Haanden med det triumferende Udraab: Viktoria!

Paa den Tid havde Bang intet med Grundtvigianisme at gøre. Senere skete der en Forandring i saa Henseende, og jeg tror nok, at jeg blev Anledning hertil. Engang besøgte han mig i Køge, og Pastor Monrad, som da var blevet Præst ved Vartov, var Taler ved et Møde i Billesborg Skov, og det var vi med til. Ved den Lejlighed blev Bang meget optaget af Monrad og kom derefter i Forbindelse med ham. Det endte med, at han blev Monrads Medredaktør af Dansk Kirketidende. I denne Egenskab havde han den eneste Konflikt, som han nogensinde har haft med mig. Han havde givet mig nogle Skrifter til Anmeldelse i Bladet, men det var ikke blevet til noget med Anmeldelserne, saa rykkede han mig og paalagde mig omgaaende at sende dem. Men lige i de Dage var jeg blevet udnævnt til Jonstrup og havde andet at tænke paa end Anmeldelser. Dette skrev jeg til ham; men saa blev han vred og sendte mig et aabent Kort, hvorpaa der stod: »En Mand er en Mand, og et Ord er et Ord!« Saa blev det min Tur til at blive vred, og jeg sendte ham et hvast Brev. Der gik nogle Dage. Da kom Postbudet med det; det havde været i Slesvig,

og Bang havde ikke faaet det. Sagen var, at han boede Aabenraa 31, men jeg havde glemt at skrive København. Han fik aldrig Brevet at se, men vi har tit moret os over den Historie og glædet os over, at vi ikke har haft andre Konflikter. I de mange, mange Aar har Bang været en af mine bedste Venner, trofast i Lyst og Nød. Det var en Selvfølge, at han altid maatte være med, naar der var noget paa Færde i vort Hjem.

For nogle Aar siden tog han sin Afsked, saa nu er vi begge Emeriti; men ogsaa paa vore gamle Dage ses vi ret ofte, og da er det gerne ham, der kommer til mig.

Saa var der Vilhelm Bischoff. Da jeg kom i 3die Klasse i Randers, var han Skolens Duks, og jeg betragtede ham allerede af den Grund som et højere Væsen, og det kunde aldrig falde mig ind, at vi engang skulde kunne blive Kammerater, ja meget nære Venner. Men dette skete, da vi i 1883 mødtes i det theologiske Auditorium. Det var saadan, at Bischoff uvilkaarligt blev Midtpunktet i ethvert Selskab af Kammeraterne. Han havde et straalende Humør og kunde være overmaade vittig, og han var ogsaa en meget begavet Mand. Hans Begavelse var af receptiv Art; han var en ivrigt studerende og fulgte i højeste Grad med, især paa det theologiske Omraade, men vidste for øvrigt udmærket Besked om meget andet. Han blev Præst i Finderup, men kort før det berammede Bryllup døde hans forlovede, en ualmindelig velbegavet og betydelig ung Pige. Den 6. December 1889 viede han Henriette og mig i Frederiksberg Kirke. 1½ Aar efter viede jeg ham og Henriettes Søster, Therese, i Sct. Peders Kirke i Næstved. Bischoff, der senere kom til Drejø og derfra til Lille Hedinge og Havnlev, var en udmærket dygtig Præst, som lagde et uhyre stort og alvorligt Arbejde i sin Prædiketjeneste, ikke mange Præster har forberedt sig saa omhyggeligt som han, og han havde noget at sige. Af alle dem, der er gaaet bort af de gamle Venner, er han den, jeg hyppigst tænker paa og mest savner.

Jeg blev optaget i en theologisk Forening. Det var allerede i 1883. Vi var 14 Medlemmer, hvorfor en eller anden vittig Person kaldte os de 12 smaa Profeter, Prædikeren og Højsangen. Nogle af disse Medlemmer, hvoriblandt ogsaa Hvam, Bang og Bischoff var, skal her omtales.

Formanden var Peter Barsøe, der — skønt han var født paa Landet — hele Tiden har været Købstadpræst i Odense, Faaborg og Aalborg, hvor han var Stiftsprovst i mange Aar. Han var en meget dygtig Student og blev en meget dygtig Præst. Hvad der i kendelig Grad altid udmærkede ham, var Ro, Besindighed og Harmoni.

Ostenfeld var vist den, som fik mig ind i Foreningen, og ham havde jeg i mange Aar uhyre meget med at gøre. Han konfirmerede min Datter, var med til hendes Bryllup og til vort Sølvbryllup. I de senere Aar har jeg ikke haft meget med ham at gøre. Jeg har det Indtryk, at jeg er gledet ud af hans Interessesfære. Dog indbød han mig til en Sammenkomst af den gamle theologiske Forening i Efteraaret 1933, og det var jeg glad for, og det var i det hele taget et meget fornøjeligt Selskab. For Resten kom jeg i sin Tid til at staa Fadder — om jeg saa maa sige — ved Ostenfelds Bispeudnævnelse. Dette gik saaledes til: I 1911 var jeg sammen med Henriette og Ellen paa Færøerne, hvor jeg skulde holde nogle Foredrag ved et Lærerkursus i Thorshavn. Medens vi var i Thorshavn, kom Minister Appel med Hustru og to Døtre og Pastor Falk Rønne derop. De bragte Meddelelsen om, at Biskop P. Madsen var død. Og hvem skulde nu være hans Eftermand. Rønne spurgte mig, hvem jeg syntes, og jeg nævnede da Biskop Gabriel Koch i Ribe, og at saa Ostenfeld kunde blive hans Eftermand. Rønne spurgte mig saa, om jeg ikke kunde tænke mig Ostenfeld i København. Jo, det kunde jeg nok. »Ja, men saa sig det til Appel!« Det var jeg nu ikke meget for. Men saa skete det en Dag, at Appel, Rønne og jeg fulgte paa en Spadseretur, og medens vi gik og talte sammen om andre Ting, standsede Ministeren, som gik imellem os, pludselig og vendte sig imod mig og spurgte: »Hvad siger De til Ostenfeld som Madsens Eftermand?« Jeg kunde daarlig bare mig for at le ad Rønne, som bag Ministerens Ryg gjorde Tegn til mig. Og jeg svarede saa, at jeg godt kunde tænke mig Ostenfeld som Sjællands Biskop og Kirkens Primas. Appel havde vist ikke let ved at træffe en afgørende Bestemmelse; men det blev senere sagt, at han den Dag bestemte sig for Ostenfeld, hvormed jeg naturligtvis ikke vil sige, at det var min Stemme, som gjorde Udslaget.

Den betydeligste Mand i den theologiske Forening var uden Sammenligning L. P. Larsen. Ogsaa han var Student fra 1882 fra Herlufsholm. I Forsommeren dette Aar holdt den norskfødte Santalmissionær Skrefsrud Møder omkring i Landet. Jeg husker, at jeg hørte ham i Randers. Han kom ogsaa til Herlufsholm, og her blev den unge Latiner L. P. Larsen grebet af Skrefsruds Personlighed og vel ogsaa af hans stærke Veltalenhed. Larsen var vist ikke af dem, der let lod sig betage; men saaledes er det i hvert Fald fortalt mig — her blev han betaget. Det er ligeledes fortalt mig, at Skrefsruds Besøg i Herlufsholm kostede Larsen hans Udmærkelse ved Artium. Vist er det i hvert Fald, at han ikke fik Udmærkelse, og vist er det ogsaa, at han havde fortjent den; thi han er en ualmindelig fremragende Personlighed. Men den aandelige Krise, som han her kom ind i, gav hans Tanker en anden Retning end den, de normalt skulde have haft under Eksamenslæsningen. Da Larsen kom til København, var han fast besluttet paa at blive Missionær. Det blev han. Et langt Liv igennem virkede han blandt Tamulerne i Indien og var en af de største Missionærer, der er udgaaet fra Danmark. Stor Anerkendelse vandt han ogsaa rundt omkring, især i England, og ved Lunds Universitet blev han Dr. theol. honoris causa. Naar han var hjemme paa Besøg, holdt han Foredrag omkring i Landet, og mange har lyttet til hans mægtige Veltalenhed og er blevet betaget af hans stærke og indtagende Personlighed. Ogsaa paa Jonstrup talte han flere Gange. Jeg tænker paa den første Gang, han var der. Efter Mødet spurgte jeg en af Eleverne, en brav ældre Sjællænder, hvad han syntes om hans Tale. Jo, den syntes han godt om, men han var vist ogsaa en »temmelig dygtig Mand«. At karakterisere L. P. Larsen som temmelig dygtig var jo højst mærkeligt; men »temmelig« betyder nu noget andet paa Sjællandsk end ellers.

Larsen blev gift 2 Gange, først med en Datter af Matematikeren, Professor Seidelin, senere med en Pige fra Værløse Sogn, som er konfirmeret i Farum; hendes Pigenavn kender jeg ikke. Nu er Larsen, som er et Aars Tid ældre end jeg, vendt tilbage fra Indien. Han har ogsaa besøgt mig sammen med sin Hustru og to af sine Børn. Det var et prægtigt Besøg.

Gid jeg ret ofte kunde træffe ham, tale med ham og høre ham tale; men det sker vist næppe. I noget intimere personligt Forhold har jeg i Grunden aldrig staaet til ham; men jeg har altid set op til ham som til faa.

I Studenterlivet deltog jeg ikke meget. Mit Rusaar var ellers en bevæget Tid i Studenterverdenen. I Foraaret 1882 blev Samfundet stiftet. Jeg var i de første Aar Medlem af Foreningen, men kom der grumme lidt. Mit Rusgilde — om jeg saa maa sige — overværede jeg som Tilskuere. Der skete ellers en frygtelig Skandale den Aften. Midt under Rektor magnificus' Tale — det var vistnok Professor Reiz, der var Rektor — lød der pludselig Musik og Sang nede i Musikstuen. Det var nogle Samfundsmedlemmer, der morede sig med at lave Spektakel. Øjeblikkelig rejste man sig fra Festbordet og stormede ned i Musiksalen. Her udspandt der sig snart et regulært Slagsmaal. Urostifterne blev mulkteret med 200 Kr., som de naturligvis ikke betalte. Der blev indkaldt til Generalforsamling, og her mødte de op med Gustav Esmann som Ordfører. Denne lille elegante Bohême optraadte ved denne Lejlighed i Livkjole med chapeaubas, hvilket vakte ikke ringe Forargelse, medens der dog nok var dem, som følte sig imponerede af denne Elegance. Senere er det for Resten blevet sagt, at det elegante Antræk slet ikke var Esmanns eget; men at han havde laant det af Peter Nansen, som ogsaa var blandt Demonstranterne.

Af og til hørte jeg Lørdagsforedragene, og der var en af Foredragsholderne, som gjorde et dybt og uudsletteligt Indtryk paa mig. Det var Professor Sophus Heegaard.

Han havde gennemgaaet en religiøs Krise. Fra at have været Agnostiker var han gaaet over til en inderlig og bevidst Kristentro. Dette Omslag skyldtes især den store Sorg, han havde haft, at miste sin elskede Datter. I Fortalen til en ny Udgave af Opdragelseslæren havde han aabent gjort Rede for den Forandring, der var sket med ham i religiøs Henseende. Det var noget, som ikke behagede radikale Brandesianere i Samfundet. Saa var det en Lørdag i September 1882, at han skulde tale i Studenterforeningen. Da jeg kom derop, traf jeg paa Trappen en Bekendt, som fortalte, at Samfundsmedlemmer

vilde pibe Heegaard ud. Det lød jo i og for sig utroligt, men noget var der om det. Mange Aar efter fortalte Carl Koch mig, at han den Aften var blevet Vidne til følgende Samtale mellem to radikale: Nr. 1: »Hvis han begynder at tale om det religiøse, piber jeg.« Nr. 2: »At tænke sig en Mand som Heegaard, og saa saadan en Torsk!« »Er det mig, du mener?« »Ja, gu'e er det saa.«

Ogsaa Kroman havde hørt Rygtet og gik straks til Heegaard for at forberede ham. Men Heegaard bemærkede hertil kun: »Lad dem bare pibe.« Dette har Kroman engang fortalt mig. Da jeg kom op i Salen, var den allerede fuld, og det var kendeligt, at der laa en vis Spænding i Luften.

Saa traadte Heegaard ind. Rolig og uanfægtet gik han op til Talerstolen, og der var ingen, der peb. Aldrig vil jeg glemme det Indtryk, han gjorde paa mig. Han var en mærket Mand at se, Lidelser og dybe Sorger var gaaet over ham; men paa denne høje Pande havde Smerten og Freden sat hinanden Stævne. Det var en alvorlig Tale, han førte; men glimtvis kunde hans Lune og Humør endnu bryde frem. Om Ungdommen sagde han — jeg tror dog ikke, det var i dette Foredrag, men i det, han holdt Aaret efter: »Man siger, at Ungdommen lever i Futurum; jeg vilde hellere sige, at den lever i Futurum exactum. Lad os antage, at en Student gaar forbi Niels Juels Statue herved. Lad os fremdeles antage, at vedkommende har et Hul i sin historiske Bevidsthed, hvilket er en dristig Hypotese, eftersom vedkommende Student efter al Sandsynlighed ikke har Spor af historisk Bevidsthed. Men lad os nu antage det. Saa siger han: »Hvad var det med Niels Juel, hvorfor staar han i Grunden her? Naa, det var jo ham, der sprang i Luften i Køge Bugt.« Og ganske uvilkaarligt ønsker han da selv, ikke just at springe i Luften, men at være sprunget i Luften. Det kalder jeg at leve i Futurum exactum.«

Efter at jeg havde taget Filosofikum, hørte jeg Heegaard holde Forelæsninger for Russerne 1883—84. En Dag i Marts Maaned sad vi og ventede paa ham. Det trak ud med hans Komme, og vi var til sidst paa det rene med, at han havde faaet Forhindring og belavede os paa at gaa. Da blev Nøglen stukket i Døren inde fra Professorværelset, og Heegaard

traadte ind. Han var meget bleg, og med større Besvær end ellers gik han op paa det høje Kateder. Han gjorde Undskyldning, fordi han kom for sent. Men der var faldet Sne, og i Frederiksberg Have (han boede paa Fasangaarden) laa der saa meget, at man ligefrem maatte vade. Saa var han faldet og kunde ikke rejse sig, men maatte blive liggende, til en kom og hjalp ham op. Det blev Heegaards sidste Tur til Universitetet. Den 27de Marts døde han. Jeg var med ved hans Begravelse. Det var for mig, som det var en af mine egne, der var gaaet bort. Jeg græd, og saa havde jeg dog aldrig personligt haft det mindste med ham at gøre. —

Saa gik der mange, mange Aar, og jeg havde allerede længe været Forstander paa Jonstrup. Jeg gav mig noget af med at holde Foredrag, og en Aften skulde jeg tale i Farums Foredragsforening. Som Emne havde jeg valgt Heegaard, og da jeg ved Foredragets Begyndelse bekendtgjorde dette, lagde jeg Mærke til, at en nydelig gammel Dame ruskede til sin Side-dame, som hun vilde sige: »Det er et Emne for mig.« Da jeg var færdig, kom hun hen til mig og sagde, at hun havde været en god Bekendt af Heegaard. Hun hed Frk. Garde, og inden mange Dage var jeg igen i Farum for at tale med hende. Dette Besøg gav Anledning til, at jeg kom i Forbindelse med Enkefru Heegaard. Hun var fra Farumgaard, f. Fensmark. Jeg besøgte hende ofte og talte indgaaende med hende om hendes Mand; hun var en ejendommelig Dame, stærk og myndig, med en lysende Forstand og skarp Kritik, men ogsaa en noget skarp Tunge. Det var en Oplevelse for mig at gøre hendes Bekendtskab, og jeg kom til at sætte stor Pris paa hende. Hun syntes mig ikke blot en klog Kvinde, men først og fremmest et ærligt og redeligt Menneske. Hun og hendes Mand havde jo haft den store Sorg at miste deres Datter; det er muligt, at Sorgen gik ham mest nær, hun sagde om ham, at der var noget feminint over hans Følelsesliv, og det var maaske nok rigtigt: I hvert Fald gik Datterens Død ham unaadelig stærkt til Hjertet. Jeg fik ogsaa en Datter, mit eneste Barn, og naar jeg saa hende, tænkte jeg ofte paa Heegaard, hvor svært det maatte have været for ham at miste sin lille Pige. Jeg mistede ogsaa min lille Pige. Det første Brev, jeg aabnede efter hendes Død, var fra — Fru Heegaard.

Lørdag d. 8. Sept. 1883 var det 100 Aar siden, at Grundtvig blev født. Og i den Anledning holdtes der et meget store Vennemøde i København med Deltagere fra hele Landet og fra Norge og Sverrig med. Det var ved den Lejlighed, at Hostrup skrev:

Et Stridens Emne endnu han staar,
Og bli'er han det end om 100 Aar,
Det viser, hvor dybt han rammed.

Festen begyndte tidlig om Formiddagen paa Pladsen uden for Marmorkirken, paa hvis Spir det gyldne Kors skulde afsløres. Et Musikkorps i Taarnet intonerede, og Forsamlingen sang »Paa Jerusalem, det ny«. Dernæst var der Møde i Kongens Have med Taler af bl. a. Birkedal og Hostrup. Næste Dag var der særlig grundtvigsk Gudstjeneste i 3 Kirker. Jeg var i Vor Frelasers Kirke, hvor jeg første Gang hørte Leth, hvis Billede jeg havde set saa tidt paa hos Nissen-Juul, hvis Præst han havde været i Aabenraa. Og saa om Mandagen, d. 10., Grundtvigs Daabsdag, var der Udflugt til Udby. Et Ekstratog afgik til Lundby, og her mødte sydsjællandske Bønder med Vogne og kørte os til Udby, hvor vi blev mødt med Ringning af Kirkens Klokke. Paa Kirkebakken blev afsløret en Mindesten, en mægtig Kampesten, og Birkedal talte. Aldrig før eller senere har jeg i den Grad følt mig under Ordets Magt. Jeg har hørt mange veltalende Mænd i min Tid, saa mange, at jeg næsten er ked af Veltalenhed og hellere, naar det gælder noget alvorligt, lytter til en, som ikke er veltalende. Men det maa jeg sige, at aldrig har jeg følt Talens Kunst saa umiddelbart og saa mægtigt gribende som da. Og da Birkedal henimod Slutningen udrød: »Naar nu Sløret falder, saa staar med bøjede Hoveder, I danske Bønder!«, da var det, som jeg følte, nej som jeg sansede, at han, for hvem der her rejstes Sten, var den Mand, hvis Dag var den største, som Norden har set. Da vi paa Hjemturen henad Aften naaede Køge, holdt Ekstratogget, og vi gik ud gennem Køgegaards Have til Køge Aas, hvor Grundtvigs Kiste staar i et lille Gravkammer ved Siden af hans anden Hustru. Ogsaa her taltes der. Men efter Birkedal burde der egentlig slet ikke have været talt den Dag. Derimod

var der noget andet, som greb mig dybt og stærkt, det var Salmesangen, naturligvis lutter grundtvigske Sange. »Kirkeklokke« og saa i den vidunderlige Septemberaften »Som Dug paa slagne Enge«.

Fra Grundtvigs 125 Aars Fødselsdag har jeg ogsaa et Minde, men af en ganske anden Art. Vi havde sunget Morgensang paa Jonstrup, og derefter gik jeg op paa Katederet og holdt en ganske kort Mindetale, hvorefter vi gik hver til sit. Men da jeg om Aftenen sad paa mit Kontor, ringede Telefonen. Det var Steenfeldt Nielsen, som meddelte, at forhenværende Justitsminister Alberti havde meldt sig som Storbedrager!

Ogsaa 150 Aars Dagen kom jeg til at opleve. Men jeg deltog ikke i Festen. Jeg turde ikke, da jeg var bange for, at jeg ikke kunde faa Siddeplads, og jeg kan ikke taale at staa op. Men Dagen efter, d. 9. Sept. 1933, talte jeg ved Stiftsskolemødet i Maribo: »I Anledning af Grundtvigs 150 Aars Fødselsdag.« En af mine gamle Elever takkede for Foredraget og sagde, at jeg havde talt saa godt, som jeg overhovedet nogensinde havde gjort. Og det kan godt være, at han havde Ret.

Men endnu eet. Søndag d. 4. Juni 1916 var jeg i Udby. Jeg kom cyklende fra Køge til Vordingborg. Den ene grundtvigske Sang efter den anden nynnede i mig, alt som jeg cyklede frem: »Skin over Vang«, »I al sin Glans«, og hvad de nu hedder, disse dejlige sydsjællandske Sange. Og jeg drejede af til højre, til Udby. Saa gik jeg op paa Kirkebakken til Stenen, hvor jeg havde været een Gang før for de mange Aar siden. Hvilken Udsigt fra den Bakke! Ud over Havet og ind over den lille By. Alt var saa fredeligt. Nogle Smaabørn løb og legede, og uden for en Gaard stod et Par Mennesker og talte sammen. Ellers den dybeste Søndagsstilhed. Jeg tænkte paa de Dage fra for-dum, de længst henfarne Aar, og inden i mig ringede Kirkeklokken: »Ej til Hovedstæder støbtes du, men til den lille By«.

Som jeg har omtalt, boede jeg den første Tid i København hos Reffs (i Falkoneralleen), men da han skulde flytte, kom jeg til at bo i Nørre Farimagsgade Nr. 55 hos en brav Jernbanemand, der hed Tommestrup, og efter et Par Maaneders Forløb flyttede han, og jeg med ham, ud paa Vesterbro til Viktoriagade 4⁴. Medens jeg boede der, oplevede jeg en mæg-

tig tragisk Begivenhed. Det var d. 3. Okt. 1884. Det var i Skumringen, og jeg skulde læse patristisk Latin med Bischoff. Det var lidt for mørkt til at se og lidt for lyst til at tænde Lys, og derfor sad vi og passiarede. Da bankede det paa Døren, og Frk. Tommestrup stak Hovedet ind med den Bemærkning: »Jeg ved ikke, om det kan interessere Dem at høre, at Christiansborg Slot brænder.« Saaledes fik vi den Begivenhed at vide. Vi lod naturligvis Latin være Latin og skyndte os ind til Byen. Slottet stod da i lys Lue. Det var et frygteligt Syn. Alene at se de vilde Duer, som stadig kredsede over Baalet. De var at se over Røgen som Ildfugle. Vældige Gnister, brændende Tapetstykker blev af Vinden ført ind over Byen. Vinduesruder ligeoverfor sprængtes af Varmen. Store Menneskemasser var paa Benene hele Natten igennem, men der var Ro og Alvor over Folk. Det blev fortalt, at en Sjover brød ud i raa Ønsker om, at det hele maatte brænde, ogsaa Slotskirken og Thorvaldsens Museum. Da var der en Herre, som vendte sig om og drev Fyren saadan en Lussing, at han segnede, men ikke een tog sig af ham. For en Del Aar siden fortalte en Mand mig, at han som Soldat havde været inde i Slottet for at deltage i Redningsarbejdet. Paa Slotspladsen var han kommet til at staa i Nærheden af Kongen, der ret hurtigt var kommet til Stede. Han hørte da Kongen udbryde: »Hvad har vi dog gjort, siden den Ulykke har ramt os?« Som den gamle gudfrygtige Konge saa mange alvorlige Mennesker det, som en Guds Straffedom over Folket for dets Letsindighed. I sin Prædiken ved Rigsdagens Aabning faa Dage efter mindede Skat Rørdam om den gamle Bodssalme »Vreden din afvend, Herre Gud, i Naade, Riset det blodige, som os tugter over al Maade i din Vredes Brynde, fordi vi synde.«

Fra Tommestrup flyttede jeg til Rasmussens Pensionat i Forhaabningsholms Allé. Og der mødte jeg for første Gang den Kvinde, som, da Aar var gaet, skulde blive min Hustru i 40 Aar, mit Livs inderlig trofaste Kammerat og bedste Ven. Henriette Jürgensen var en god Bekendt af Rasmussens og kom der af og til. Hendes Fader, som havde været Forpagter paa Hagestedgaard ved Holbæk, var død. Hendes Moder boede som Enke i København i mange Aar. Vi saa hinanden for før-

ste Gang en Aften i Begyndelsen af April 1885. Hvor husker jeg tydeligt, da jeg var med til at følge hende og hendes Søster Therese hjem til Falkoneralleen, hvor de dengang boede! Herefter blev jeg jo drillet med hende, hvilket ingenlunde var mig ukært, og Drilleriet blev ikke mindre efter et Grisegilde d. 12te December samme Aar. Jeg var en af de ivrigste til at faa dette Gilde i Stand; det havde sin meget nærliggende Grund. Henriette fik en Huslærerindeplads paa Landet til Maj 1886, og vi saas da ikke før efter 2 Aars Forløb, men saa blev vi forlovede. Herom senere.

Mit Arbejde gik jævnt og støt fra Haanden. Jeg underviste lidt. Bl. a. var jeg Lærer ved Det forenede Velgørenhedsselskabs Drengeskole, hvor ens Timer var gratis. Jeg begyndte der først i Marts 1884; men da jeg afsluttede min Undervisning i 1933, opnaaede jeg altsaa ikke at blive »Jubellærer«. Jeg søgte forskellige Stipendier og fik ogsaa af og til lidt; men Regensen søgte jeg gentagne Gange forgæves. Professor Ussing var Regensprovst. I hans Brevkasse nedlagde man sin Ansøgning, og saa kunde man bagefter, naar det hele var afgjort, hente sine Papirer hos Viceprovsten. Engang da jeg meldte mig hos ham, viste det sig, at der var ingen Papirer. Nogle Regensianere af mit Bekendtskab raadede mig saa til at henvende mig til Ussing; saa vilde han blive ulykkelig, og saa vilde jeg sikkert faa Regensen og Kommunitetet næste Gang. Jeg vandrede følgelig op til Ussing og bankede paa. Da jeg kom ind, sad han ved sit Skrivebord og skrev noget ned med en Gaasefjer. Endelig blev han færdig og vendte sig imod mig. Det var en underlig lille Vissenpind, og i det Øjeblik saa han meget arrig ud. Jeg sagde, hvem jeg var, og fremførte mit Ærinde, at mine Ansøgningspapirer var blevet borte. »Henvend Dem til Viceprovsten!« Ja, det havde jeg gjort forgæves. Men Professoren blev ikke det mindste ulykkelig. »Hvad var det, De hed.« Jeg gentog mit Navn. »Det var mærkeligt,« sagde han, og et stort Smil gik hen over hans Ansigt, »jeg sad just og skrev Deres Udnævnelse til Ehlers Kollegium.« Og saa flyttede jeg derind, d. 13de Januar 1887. I denne gamle Kaserne levede jeg saa mine sidste Studenteraar. Den første Aften spillede jeg L'hombre med to Kandidater, som senere blev meget

bekendte Professorer. Den ene var Theologen Jacobsen, der blev Buhls Efterfølger, den anden Juristen Benzon. Men jeg vandt, hvilket nu paa ingen Maade var et Udtryk for, at jeg var overlegen i Kortspil. Jacobsen blev gift med Hilda Roed, som var en Kusine til min Kone; men hun døde efter faa Aars Ægteskab. Jacobsen har endnu ikke glemt mig, heller ikke det L'hombreparti.

En af mine Kammerater derinde, C. C. Christensen, havde jeg meget med at gøre. Oprindelig var han Seminarist fra Skaarup og studerede Geografi og Naturhistorie, men var ogsaa en overordentlig interesseret Lærer i Dansk. Vi havde mange indgaaende pædagogiske Samtaler, og han omgikkes med den Tanke at oprette et Seminarium, hvor jeg skulde være Lærer i Pædagogik og Religion. Det kom da ogsaa saa vidt, at han fik trykt et Prospektus, hvorpaa ogsaa jeg figurerede. Men til mere blev det ikke. Nu er ogsaa han Emeritus efter at have været Lektor i Roskilde og kendt over det hele Land ved sine geografiske Lærebøger.

I min første Studentertid var jeg en stadig Kirkegænger i Vartov, hvis Præst var Brandt, Grundtvigs Efterfølger. Brandt var en ualmindelig smuk Præsteskikkelse; det prægtige Billede, der hænger af ham i Vartov, ligner ham ganske, som han saa ud, da jeg var blandt hans Tilhørere. Vartov, i sig selv en tarvelig Kirkesal, var jo paa Grund af sin Historie en Slags Grundtvigianismens Domkirke. Her havde Mesteren selv været Præst i en Menneskealder, her var Arnestedet for den mægtige grundtvigske Salmesang, og her samledes til Guds-tjeneste Grundtvigianere fra hele Landet, naar de var i København, og Brandts repræsentative Skikkelse passede godt nok til Stedet. Heller ikke kan det naturligvis nægtes, at han til Tider kunde prædike varmt og smukt. Men han kunde ogsaa være temmelig tør og kedelig, og jeg blev efterhaanden ked af at høre ham prædike.

Saa søgte jeg til den smukke og lyse Helligaandskirke, hvor Skat Rørdam var Præst og samlede en meget stor Menighed af Folk fra de forskellige Klasser. Han var jo en fremragende Theolog og en overordentlig dygtig Præst, som vel især udmærkede sig ved en tilforladelig Forkyndelse. Han var

Grundtvigianer, men stod yderst paa højre Fløj. Fra Helligaandskirken kom han til Holmens Kirke som Provst og blev i 1895 Sjællands Biskop.

Blandt Tilhørerne i Helligaandskirken var der en, som i ganske særlig Grad tildrog sig min Opmærksomhed. Det var Biskop Monrad, som paa den Tid var Folketingsmand for Middelfart. Han havde et Ansigt, som man vanskeligt kunde løsrive sig fra, og jeg maa tilstaa, at jeg ofte saa mere paa ham end hørte paa Rørdams Prædiken. Han sad altid paa den samme Plads, ubevægelig, seende lige frem for sig, og jeg tror, at han aldrig saa meget som saa op paa Prædikanten. Jeg har ogsaa engang hørt ham selv prædike i Helligaandskirken, men noget egentligt Indtryk fik jeg ikke af den Prædiken. Ellers mener jeg, at hans Prædikensamling er den bedste i vor Litteratur. En anden Prædikant, jeg gerne hørte, naar han en sjælden Gang prædikede, var Biskop Fog. Han var af en anden Type, en Prælatskikkelse af Mynsters Art. Men jeg maa sige, at hans Optræden og gammeldags Prædiketone klædte ham, og det var i Sandhed en aandsbaaren Tale, han førte. Han var jo en mærkelig Mand, om hvem der gaar mange Historier, som helst for rigtig at virke skal fortælles med hans Tonefald. Edv. Lehmann, som satte ham meget højt, har fortalt mig en. Da Lehmann var blevet forlovet, aflagde han en Visit hos Fog med sin Kæreste. Fru Fog var meget talende, og Biskoppen kunde ikke faa indført et Ord for hende. Saa udbrød han pludselig i komisk Fortvivlelse: »Fanny har en Mund som Niagara, man kan drive Fabrikker med den.«

I Selskabslivet deltog jeg slet ikke af den nærliggende Grund, at jeg ingen kendte, som gjorde Selskaber. Studenterballer var der for mit Vedkommende heller ikke noget, der hed. En eneste Gang var jeg paa Studenterkarneval for at ledsage mine Kusiner, som den Vinter opholdt sig i København og havde Lyst til at se, hvordan saadan noget gik til. Jeg var Sømand, fordi Dragten var nem og overkommelig; paa den Tid boede jeg hos Tommestrup, og da han saa mig i min Dragt, udbrød han — det skulde vist være en Kompliment —: »De ligner ikke en Præst,« hvortil jeg med Sandhed bemærkede, at jeg nok heller ikke lignede nogen Sømand. Hvad selve Karnevallet

angaar, saa maa jeg sige, at jeg vistnok aldrig i mit Liv har kedet mig som ved den Lejlighed. —

Min bedste Fritidsforøjelse fandt jeg i Teatret. Der var i min Studentertid udmærkede Skuespillere. Først og fremmest var der jo Brødrene Poulsen, af hvilke jeg fandt, at Olaf var den største Kunstner. Naturligvis var han slem til at overdrive; men han var uimodstaelig. Det forekommer mig, at hans Prokurator Faldsmaal i Gulddaasen var hans bedste Rolle. Men der var ogsaa andre store Skuespillere. En af dem, jeg satte højest, var Sophus Neumann, der mest spillede ved Dagmartheateret. P. A. Rosenberg har engang fortalt mig en kostelig Historie om ham. Neumann havde stor Lyst til at faa sine Medspillende til at le, og det lykkedes ham som oftest; men der var en, som kunde modstaa hans Pudsighed; det var Rosenbergs Hustru. Men han vilde overvinde hende, og han fik da ogsaa omsider Bugt med hende. Han havde engang ladet sig lave en Handske med 6 Fingre. Og da han et Sted i Stykket skulde række Fru Rosenberg Haanden, og hun saa, at der hang en løs Handskefinger og dinglede, maatte hun overgive sig. Underligt nok var denne Pudsenmager et meget religiøst anlagt Menneske. Han holdt sommetider Oplæsninger, og ved disse Lejligheder kunde det ske, at han indledede med en lille religiøs Historie og endte med en humoristisk. Han havde et overordentlig bevægeligt Ansigt, et helt Guttaperkaansigt, og naar han slog over fra det alvorlige til det latterlige og med det samme lavede sine komiske Grimasser, var Overgangen af betydelig Virkning.

Da jeg kom til at bo paa Ehlers Kollegium, søgte jeg mest til Folketeatret. Det laa jo nærmest ved, og der kunde man faa ret billige Billetter, og det var et godt Teater med dygtige Skuespillere, f. Eks. Kolling og Zink og Fru Julie Hansen. Der opførtes gerne borgerlige Lystspil og Farcer. Paa denne Scene var det, at Carl Møller gjorde Lykke med sine harmløse, men pudsige Sangstykker: »Barn i Kirke«, »De forlovede« o. s. v. Naturligvis havde disse Ting ikke litterær Værdi; men de afgav alligevel en fornøjelig Underholdning og var af en sundere Art end meget af det, som Folk nu finder morsomt.

I Foraaret 1888 indmeldte jeg mig til Eksamen. Mine nær-

meste Kammerater gik op et halvt Aar før og bebrejdede mig, at jeg ikke fulgte med dem. Men jeg havde nu sat mig for, at jeg vilde have 5 Lauder, hvad de andre mente, at jeg godt kunde have faaet, $\frac{1}{2}$ år før jeg gik op. Naar jeg tragtede efter Laud i alle Fag, var Grunden den, at jeg vilde blive i København for at manuducere og undervise og saa selv læse lidt mere. Men da Censuren over det skriftlige faldt, stod jeg kun i et hæveligt Haud primi, og i min deprimerede Tilstand mellem den skriftlige og mundtlige Del søgte jeg en Plads ved en Realskole i Herning. Dette var jo noget ganske andet, end hvad jeg havde tænkt mig. Men da det mundtlige kom, fik jeg Oprejsning. Det var en drøj Dag. Vi skulde jo op i hele Lærdommen paa een Dag, foruden mig var der kun een Kandidat til oppe. Forestillingen varede fra Kl. 9—3 med en lille Frokostpause. Først kom jeg op i Kirkehistorie. Det var der, jeg stod daarligst i det skriftlige, men jeg hævdede dog Primet til Laud. Saa kom Etik, atter Laud, Gl. Test. — Laud, Dogmatik — Laud og N. T. — Laud. Altsaa dog 5 Lauder. Jeg telegraferede straks hjem. Fader var i Ebeltoft den Dag og fik Telegrammet paa Posthuset. Min Søster har fortalt, at hun og min Broder sad og ventede paa Fader, og da de saa ham komme igennem Porten, kunde de se, at der var sket noget glædeligt. Og da han saa var kommet ind og havde vist dem Telegrammet, blev de saa bevægede, at de græd. Moder var paa Sindssygeanstalten. —

Da Sommerferien var til Ende, rejste jeg atter til København. Jeg havde vedblivende Fribolig paa Ehlers Kollegium, og i Dagene mellem min Eksamen og Hjemrejsen havde jeg benyttet Tiden til at sikre mig nogle Undervisningstimer. Dem skulde jeg altsaa nu overtage. Mange Timer drejede det sig ikke om, men de var fordelt over mange Skoler. Een Time — i Kirkehistorie — havde jeg i Fru Jørgensens lille Pigeskole i Skindergade. Saa var der Hauchs Latinskole paa Vesterbrogade, Melchiors Realskole paa Nørregade, Frk. Palludan Møllers paa Ørstedsvej og Borchs og Bredsdorfs paa Nørregade. En Dag om Ugen havde jeg Timer alle disse Steder, saa det var jo et frygteligt Løb i Frikvartererne. I Melchiors Skole havde jeg engang en rigtig pædagogisk Oplevelse. I en Time var der nogen, der begyndte at brumme, uden at jeg kunde

opdage, hvem det var; men jeg paabød Stilhed paa en ret kraftig Maade. Saa gik Døren op, og den allestedsnærværende Inspektør, Professor Hommel, traadte ind. Han var en gammel Mand og af den gamle Skole, striks og tilsyneladende gnaven. »Hvad er der i Vejen?« spurgte han med sin vrantne Stemme. Jeg sagde det. Lige inden for Døren sad der en Dreng med indbundet Hoved. »Ja, du har jo Tandpine, saa dig er det vel ikke.« Derpaa henvendte han sig til Sidemanden, og uden at sige et Ord langede han ham en Lussing, der, fordi den kom aldeles uforberedt, ramte nøjagtigt. Drengen for i Vejret og forsikrede under Vredestaarer, at det ikke var ham, og det tror jeg heller ikke det var. Men Hommel trak sig stiltiende tilbage i Bevidstheden om, at han havde statueret et Eksempel. Og der blev da for Resten ogsaa Ro i den øvrige Del af Timen.

Frk. Palludans Skole voldte mig de største Vanskeligheder, i hvert Fald den ældste Klasse. Det er vistnok saaledes, at store Skolepigers Forhold til en ung Lærer i Almindelighed er af den Art, at de enten er forelskede i ham eller hader ham. Mig var de ikke forelskede i. Særlig var der en Pige, en overordentlig nydelig Raffinade, som var næsvis. Da jeg en Dag gjorde Eleverne opmærksomme paa, at der var en eller anden Ting, jeg gerne vilde have, bemærkede de, at saadan var det ikke hos Hr. Glahn (min Forgænger). »Ja, men nu har I jo ikke Hr. Glahn!« »Nej, desværre!« lød det yndefuldt fra Raffinaden. En Del Aar efter spadserede jeg paa Langelinie med Pastor Monrad. Der mødte vi Damen med en ældgammel Mand. Monrad kendte dem begge og fortalte mig, at hun var gift med den gamle, som let vilde have kunnet være hendes Bedstefader. »Hævnen«, tænkte jeg.

Den 13de Sept. 1888 fyldte jeg 25 Aar. Da jeg Morgenen før laa i min Seng paa Kollegiet, kom Portneren op og sagde, at der var en Herre, som vilde hilse paa mig. Det var Fader, som uanmeldt kom for at fejre sin ældste Søns 25 Aars Dag. Paa selve Fødselsdagen gjorde han en lille Middag for mig og nogle Venner. To af dem, Høy og Bang, var i Farum 45 Aars Dagen derefter.

I Efteraaret 88 traf jeg flere Gange sammen med Henriette. Vi var jo glade ved at træffes, og den Tanke modnedes hos mig, at det maatte blive hende, hvis hun da ellers vilde, for

det var jeg langt fra sikker paa. En Søndag i September havde jeg dristet mig til at indbyde hende sammen med Rasmussens til at drikke Chokolade hos mig paa Kollegiet. I mit Værelse stod en gammel Sofa, som jeg havde købt for 14 Kr. Den var lappet og fedtet og manglede det ene Ben, som jeg havde erstattet med et Stykke Brænde fra Regensen. Men det var et hyggeligt gammelt Møbel og udmærket at sidde i, og Henriette blev saa indtaget i Sofaen, at den blev Daglistuesofaen i vort Hjem, og det er den den Dag i Dag.

Min Skoleundervisning blev suppleret med Manuduktion af et Par Studenter. Jeg havde jo tænkt mig fortrinsvis at leve af Manuduktioner; men jeg fik aldrig flere end de to. En Eftermiddag, da jeg skulde have haft dem, fik jeg Forhindring og skrev saa en Undskyldning til dem paa min Dør. C. C. Christensen tillagde mig -- men med Urette — den Vittighed, at jeg bare havde skrevet Luk. 14, 20. Der staar: Jeg har taget mig en Hustru, derfor kan jeg ikke komme. Jeg havde nu ganske vist ikke bogstavelig taget mig en Hustru; men jeg havde forlovet mig. Nu var det blevet til Alvor. Det var den 6te Oktober 1888. —

I de følgende Maaneder blev jeg præsenteret for Henriettes for mig da ganske ukendte Familie, men da vi naaede Juleferien 88, kom Turen for Henriette til at blive indført i min Familie, og vi rejste saa over Aarhus med Dampskib og naaede Rane-Ladegaard i Mørkningen. Hun var, som jo var rimeligt, noget benovet ved Situationen. Den første, hun spurgte efter, da vi stod ud af Vognen, var Marie, som dengang kun var en Pige paa 15½ Aar; men de blev straks gode Venner, og det Venskab holdt sig Livet igennem. Det samme kan siges om Jacob. Fader var noget reserveret; han var noget fortrydelig over, at jeg ikke havde betroet mig til ham, da han i September var i København. Men da jeg sagde ham, som sandt var, at jeg havde besluttet ikke at erklære mig, før jeg havde været paa Session og derigennem forvisset mig om, at jeg ikke led af nogen Sygdom eller Svagelighed, smilede han vel lidt heraf, men erklærede aabent, at det var baade fornuftigt og hæderligt af mig. Jeg maa indskyde den Bemærkning, at jeg i og for sig ingen som helst Grund havde haft til Ængstelse,

da jeg altid havde kunnet glæde mig ved et godt Helbred. Men sandt er det, at jeg — snusfornuftigt vil man vel kunne kalde det — havde sat mig for, at jeg vilde vente til efter Sessionen. I Ferien var vi i Aarhus for at hilse paa Moder, der var paa Sindssygeanstalten. Det var en tung Gang for os begge.

Efter Juleferien havde jeg igen Undervisningstimer i København, dog kun i en Maanedstid. Saa skulde jeg aftjene min Værnepligt. Det gjorde jeg som Sygepasser. Men først var der en Maanedes Rekruttid paa Wildersgades Kaserne, en frygtelig gammel Kasse paa Christianshavn. Det var ikke nogen behagelig Tid, bl. a. af den Grund, at det var en ret streng Vinter. Men jeg havde godt af det, befandt mig vel og spiste som en Tærsker. Der var en Stabssergent og to Sergenter til at ud-danne os i Teori og Praxis. Teoriundervisningen var herlig. Den bestod deri, at vi skulde lære en hel Del udenad angaaende Soldatens almindelige Pligter, Kasernereglementet o. lign. En Paragraf husker jeg endnu. Den lød: »Til Retirader maa kun benyttes som saadanne anviste Steder.« Denne Paragraf forkortede Sergenten uden at blinke og i dybeste Alvor saaledes: »Retirader maa kun benyttes som saadanne.« Til den praktiske Uddannelse hørte naturligvis ogsaa Gymnastik. Jeg havde til at begynde med en vis Gru for denne Ting. Gymnast havde jeg nemlig aldrig været. Som Skolediscipel snød jeg mig, hvad jeg før har omtalt, fra hver eneste Gymnastiktime i de to ældste Klasser, og i de foregaaende Klasser var det aldrig lykkedes mig at komme over Hesten, naar man skulde over den paa langs; jeg blev altid hængende et lille Stykke inde paa den. Jeg forudsaa derfor frygtelige baade aandelige og legemlige Lidelser ved Voltigeringen. Men det gik alligevel ganske godt. Det viste sig nemlig til alt Held, at Gymnastiksalen paa Wildersgades Kaserne var saa lille, at Hesten overhovedet ikke kunde staa paa langs, naar der skulde tages Til-løb til den. Der var noget, som kaldtes Batonnering. Deri var jeg ikke fremragende, og Sergenten tillod sig en Dag den spøgende Bemærkning til mig: »Naar De bliver Præst, saa skal De lære Menigheden at batonnere.«

Efter Rekruttiden paa Wildersgades Kaserne kom saa Op-holdet paa Garnisonssygehuset som Sygepasser. Jeg vilde na-

turligvis helst blive i København, der boede jo min Kæreste, og der var i det hele taget Fordele ved at blive der. Garnisons-sygehuset i Rigensgade var i høj Grad forældet og i en forbavsende Grad mangelfuldt. Det var ikke ualmindeligt, at en Soldat, som maatte ligge i lidt længere Tid derinde, kunde faa den ene smitsomme Sygdom efter den anden. Naar der blev konstateret Difteritis eller noget andet smitsomt, blev den paa-gældende evakueret til »Søhospitalet«, som laa i en Gade i Nærheden. Denne Evakuering foregik paa den Maade, at den syge blev lagt paa en Baare, svøbt ind i Tæpper og baaret af 2 Sygepassere gennem Gaden, hvor der jo var Færdsel rundt om. Engang paa Vejen derhen henvendte jeg et Par Ord til min Kammerat, der ogsaa bar, men han svarede kun med at udstøde nogle uarticulerede Lyde og ryste paa Hovedet. Han havde nemlig fyldt Munden med Skraatobak for at undgaa Smittefare; da han ellers ikke skraaede, var dette Forebyg-gelsesmiddel lige saa ubehageligt, som det sandsynligvis var virkningsløst. Naar en Mand var ført over til Søhospitalet, skulde hans Tøj desinficeres. Dette foregik paa Christians-havn. Tøjet blev saa pakket paa en Trækvogn, og en Syge-passer trillede det ud til Desinfektionsanstalten. Jeg har ogsaa engang kørt »Fnatvognen«, som den populært kaldtes, og midt paa Kongens Nytorv gjorde jeg Holdt, satte mig paa Vognen og tændte mig en Cigar!

De forskellige Sygepassere fik naturligvis anvist hver sin Sygestue som Arbejdsfelt. Jeg kom paa Øreklinikken. Over-lægen var en Jøde ved Navn Levy, en overmaade elskværdig og velvillig Mand, som aldrig nægtede sin Sygepasser Nattegn. Han var Specialist i Øresygdomme og var vist en kendt Læge. Et Par Gange overværede jeg, at han opererede. Der var en meget lang jydsk Soldat, som laa med Mellempørebetændelse, eller hvad det nu var. Flere Gange maatte jeg ledsage ham til Overlægens private Bopæl, hvor han brændte ham i Øret. Men da det ikke nyttede, besluttede Levy sig til at operere. Jeg husker saa tydeligt denne Begivenhed. Det kneb med at faa Jyden kloroformeret, og man tumlede længe med ham, indtil man blev klar over, at han havde en mægtig Skraa i Munden; da den kom ud, gik det. Da saa Jyden var kommet til sig selv

efter Bedøvelsen, var det første, han sagde: »Ih, der har vi jo Bredstrup!« Reservelægen spurgte ham, om der ikke var noget, han kunde ønske sig. »Jo, der var en Bajer.« »Nej, De maa hellere faa en halv Flaske Portvin; det er bedre.« »Ja, det er ubetinget meget bedre.« Og saa fik han Portvinen, og Operationen havde en heldig Virkning.

Jeg skulde jo gaa Lægerne til Haande, naar de gjorde Stuegang, og hjælpe med, hvad der nu kunde falde for, f. Eks. med at sprøjte et Øre ud. Det skete nemlig somme Tider, at der kom en Mand ind, som klagede over, at han ikke kunde høre. Det Arbejde tilfaldt i Reglen mig. Ofte endte det med, at en vældig Skraa kom ud; den var i sin Tid proppet ind som Middel mod Tandpine. Naar den var kommet frem, blev Hørelsen straks normal.

Min nærmeste foresatte paa Øreklinikken var Madam Larsen, Sygeplejersken. Enhver Sygeplejerske derinde tituleredes »Madam«, uanset om hun var eller havde været gift. Madam Larsen hørte næppe til dem, der nogensinde havde kunnet fængsle en Mand. Til en Begyndelse var Forholdet mellem hende og mig ligefrem idyllisk. Vi spiste Frokost sammen i det til Sygestuen hørende Køkken. Hun forestillede Lægen, at hun led af tørre Mavesmerter, som der fandtes et ufejlbarligt Middel mod i en gul Mixtur, og den smagte udmærket som en Tilsætning til Brændevin. Saa gav hun Mixturen, og jeg sørgede for Snapsen.

- Imidlertid varede Idyllen ikke længe. Madam Larsen havde en Stemme, som i høj Grad kvalificerede hende som Sygeplejerske for døve. Aldrig har jeg hørt en mere skingrende Kvinderøst, og da hun nu var ualmindelig arrig, lod hun den høre saa temmelig til Stadighed. Aldrig har nogen skældt mig ud som denne Kvinde; men jeg har vist heller aldrig skældt nogen ud som hende. Vore daglige Sammenstød var til daglig Oplivelse for de døve. Dog maa jeg sige, at hun ikke var uforsonlig. Den Dag, jeg havde svunget mig op nedenfra til Underkorporal, lykønskede hun mig venligt og henstillede skælmisk, at jeg burde give en Bajer, hvad jeg saa ogsaa gjorde.

En Dag, lige efter at jeg var kommet ind, fik vi Ordre til at bringe et Badekar over paa Officerslazarettet, hvor der laa en Maskinmester og var meget syg af Gigtfeber. Der var Fare paa Færde, og Badekarret skulde tilvejebringes hurtigst muligt. Men da vi saa løb omkring paa Hospitalet efter dette, viste der sig det utrolige, at der paa det hele Hospital kun fandtes eet eneste Badekar. Det stod, fyldt med Vand, ved Siden af en Tyfuspatient, hvis Moder og Søster var ulykkelige over, at vi maatte bortfjerne det. Da vi saa kom med det til Officerslazarettet, skældte Overlægen os Huden fuld, fordi det havde været saa længe; men dette var jo altsaa ganske uretfærdigt. Jeg tror nok, at hele denne Tildragelse gav Anledning til, at der blev anskaffet et vist Antal Badekar. —

Jeg skulde permitteres til August, og saa skulde jeg jo se at faa noget derefter. Nu, da jeg var blevet forlovet, kunde jeg ikke -- som jeg oprindeligt havde gjort — tænke paa at være Manuduktør og Timelærer, jeg maatte have noget fast, en nogenlunde solid Stilling. Men hvad skulde det være? At blive Præst var i hine Tider ikke vanskeligt; der var Præstembeder nok at faa. Men om det egentlig var den Vej, jeg skulde gaa, var jeg ikke klar over. Jeg droges nærmest af Lærergerningen. Der blev et Adjunktembede ledigt ved min gamle Skole i Randers. Det søgte jeg, og jeg følte mig egentlig temmelig sikker paa at faa det. Jeg vidste af Brevveksling med Rektor Gemzøe, at han gerne vilde have mig. Men jeg fik det ikke, og jeg kan nu ikke sige, at Skuffelsen var særlig stor. Dels maatte jeg erkende, at den foretrukne var mere kvalificeret end jeg, og dels var jeg i Grunden slet ikke saa forhippet paa at komme til Randers. Gemzøe skrev til mig, at han ikke turde forbigaa en Medansøger, der havde den samme Eksamen som jeg, men var 5 Aar ældre. Det var der jo ikke det mindste at sige til, og Gemzøe gav mig en smuk anbefaling, hvori der bl. a. stod, at han gerne vilde have betroet mig en Religionslærers vanskelige Opgave.

Saa var der ogsaa et Overlærerembede i Frederikshavn. Det søgte jeg, men uden at gøre noget som helst andet end at indsende min Ansøgning. Mærkelig nok blev jeg ikke desto mindre indstillet, men som Nr. 3, og jeg fik naturligvis heller ikke dette Embede.

Efter Skoleordningen af 1814 var der oprettet Kateketembeder i de fleste Købstæder i Landet. Dette var nærmest sket for at komme det betrængte Skolevæsen til Hjælp. Naar Førstelæreren ved Borgerskolen var ordineret Kateket og skulde udføre præstelig Virksomhed ved Siden af sin Skolegerning, maatte han jo til Dels lønnes af Kirken. Der var et saadant i Ebeltoft, men der havde som sagt været saadanne Embeder i alle Købstæder. Efterhaanden var imidlertid de fleste blevet nedlagt, hvad der i Grunden var meget rimeligt. Nu vidste jeg, at en af de Byer, hvor Kateketembedet endnu ikke var nedlagt, var Køge, men jeg vidste ogsaa, at det ikke var besat. Her var der maaske en Mulighed, og her vilde der jo frembyde sig en Lejlighed til at prøve sig frem baade paa Kirkens og Skolens Omraade.

Jeg skrev da til Sognepræsten i Køge, J. H. Monrad, og spurgte ham om Sagen. Han svarede, at Kateketembedet havde været ledigt i 5 Aar; der havde været vekslet Skrивerier mellem Byraadet og Ministeriet, men det var stadig ikke blevet opslaaet; han mente, at en direkte Henvendelse til Ministeriet maaske var det eneste, som kunde bringe Sagen i Gang. Og derfor gik jeg da op i Ministeriet og talte med Departementschef Jonquières. Han blev øjensynlig lidt forlegen ved min Henvendelse, men sagde i Grunden kun saa meget, at Embedet ikke i Øjeblikket kunde søges, hvad jeg jo meget vel vidste i Forvejen, og nu tænkte jeg saa ikke videre over den Sag. Men da jeg en Tid derefter en Dag skulde bringe »Berl. Tid.« over paa Officerslazarettet og benyttede Lejligheden til at kigge i Bladet, saa jeg, at nu var Embedet opslaaet. Bagefter fik jeg at vide, hvordan det var gaaet til. Monrad var den eneste Præst i Køge og følte sig meget nervøs derved, da han ikke kunde glæde sig over noget stærkt Helbred; det vilde være ham en Beroligelse, om der var en, der kunde tage Afære, hvis han skulde blive syg. Da jeg nu havde skrevet til ham, lavede det ham meget op, skønt han slet ikke kendte det mindste til mig. Saa gik han op til Frk. Carlsen paa Gl. Køgegaard, som hørte til hans trofaste Venner, og hun henvendte sig saa til Kultusministeren, Scavenius, som hørte til hendes Omgangskreds. Det hjalp. Ikke længe efter at Embedet var op-

slaaet, blev jeg permitteret. Jeg tog da derned, saa paa Tingene og talte med Præsten og Byraadet. Derefter indgav jeg min Ansøgning og rejste saa hjem til Rane-Ladegaard og til Bischoff i Finderup. Og nu tog jeg saa i Aarhus de saakaldte praktiske Prøver. Men det hele trak i Langdrag, saa jeg blev utaalmodig og ked af det. Men omsider kom dog Udnævnelsen, et langt Stykke hen paa Efteraaret. Nu var altsaa Forberedelsen til Ende, og et nyt Livsafsnit skulde begynde.

PORTNER
ANDERS JENSEN

FØDT 23. 11. 1875. DØD 28. 8. 1949.

Anders Jensen blev født i et lille Hus ved Bastrup Sø i Gamløse-Slaglille Kommune, hvor Forældrene boede til Leje. Faderen, Hans Jensen, var Arbejdsmand, og hans Kone, Marie, maatte ogsaa hjælpe til, saa Anders Jensen har lige fra de første Aar haft Flid og Arbejdsomhed for Øje. Der kom senere to Drengene til i det lille Hjem. Da Anders Jensen var 5 Aar, flyttede Forældrene til Maaløv og købte Hus ved Kirken, der hvor nu Jens Jensen bor, men allerede da Anders Jensen var 12 Aar, døde Faderen, og saa sad Anders's Mor alene med de tre Drengene.

Anders Jensen var kommet ud at tjene, da han var 10 Aar. Det var hos Jens Andersen paa Langdyssegaarden i Bringe. Et Par rare Mennesker, hvor han havde det godt; men da Faderen døde, syntes Anders, han maatte være Moderen nærmere, og gik selv op og fæstede sig hos Jens Pedersen paa Fredegaarden. Det var saa nær Hjemmet, at han kunde hjælpe Moderen, og han gjorde nu al Mandsarbejdet: ordnede Brændsel, naar det kom fra Skoven, kalkede Huset, gravede og passede Haven o. s. v. Han maa allerede den Gang som senere i Livet have været jernflittig. Her tjente han, til han blev 19 Aar. Saa døde Jens Pedersen, og Datteren giftede sig med Bestyreren, som var slem til at drikke, og Gaarden blev ikke passet. Det var ikke noget for Jensen at se paa, og saa skiftede han Plads og tog Tjeneste paa Lerkenborg, ogsaa i Maaløv, saa han stadig kunde hjælpe Moderen. Her var han i 4 Aar, til Fredegaarden skiftede Ejer, idet Niels Kristoffersen, som blev Jensens gode Ven, købte Gaarden, og Jensen flyttede tilbage dertil. Her paa Gaarden kom senere Jensens Kone —

Anna — til at tjene, og da de havde gaaet og set paa hinanden i 2 Aar, giftede de sig. Det var i 1902, og da var Jensen blevet 27 Aar. Jensen var meget sparsommelig og forstod at passe paa de smaa Penge — han fik 100 Kr. for Sommeren og lidt mindre for Vinterhalvaaret — saa der var samlet Penge til at bygge Hus for. Lige overfor Kirken, hvor det nuværende »Stormly« ligger, laa et gammelt Hus, som var blæst om, og saa købte Jensen den ret store Grund og byggede derpaa og tog sin gamle Mor i Huset. Fru Jensen arbejdede ogsaa stadig paa Fredegaarden, naar Tiden tillod det, og fik 75 Øre om Dagen, men det var lykkelige Aar for de to flittige Mennesker. De tre ældste Børn blev født her. Johannes 1904, Georg 1906 og Ulla 1908. Karna, den yngste, blev først født 1911 paa Jonstrup. Jensen arbejdede i Fritiden paa sin Grund og solgte af dens Produkter, saa der lagdes Skilling til Skilling, for Jensens Maal var at købe mere Jord og komme i Gang med et Gartneri. Han havde aftalt med Jens Kristoffersen, at han skulde købe det Stykke Jord bag Gaarden ned mod Skolen, og der var ogsaa tænkt paa Hest og Vogn. Fru Jensen har fortalt mig, at de, den sidste Sommer de boede i Maaløv, plukkede 1000 Pund Jordbær i deres Have. Det giver et godt Indtryk af, at Jensen ikke havde ligge paa Sofaen og røget Cigaretter i sin Fritid.

Her boede de i 7 Aar, og saa kom Forandringen. Jensens gamle Mor var oppe hos Dr. Møller — Mirakkelmanden, som vi kaldte ham — for at konsultere ham, og saa spurgte han, om ikke det var noget for hendes flittige Søn at blive Portner paa Jonstrup Seminarium, for Kauring skulde ikke være der mere, og Jensen vilde have gode Chancer, hvis han søgte. Hun kom glædestraalende hjem og fortalte det, og Anders og Anna fulgtes ad ned til Inspektør Benzon og talte med ham om det, og Resultatet blev, at Jensens blev ansat som Portnerfolk ved Jonstrup Statsseminarium den 1. December 1909. Den første Tid var meget stræng for dem, for de skulde begynde paa det uvante Arbejde og maatte trave frem og tilbage fra Maaløv. Kauring kunde ikke bekvemme sig til at flytte ud — han var som bekendt ikke hurtig i Vendingen — saa Jensen var ved at opgive det hele; men hans Kone hjalp ham trofast og fik

ham til at holde ud. Julen blev da ogsaa fejret i deres nye Bolig.

Saa begyndte de mange Aar i trofast Tjeneste for Seminariet. Dem er der skrevet om før (Jonstrupbogen B. XII og B XIII), saa de skal udelades i disse Mindeord. De varede til 1. December 1940, da Jensen tog Afsked — 65 Aar gammel — for at overlade Pladsen til sin Svigersøn og Datter. Han hædredes ved Afskeden med Dannebrogsmændenes Hæderstegn, som Forstander Georg Christensen hæftede paa hans Bryst. Faa har fortjent det som vor gamle Portner. Jeg traf ham paa Krogehøjbakken, da han kom fra Audiensen, og spurgte ham, hvorledes det var gaaet. »Jo, Kristan var skam flink. Han spurgte mig, om jeg nu ogsaa havde kunnet holde Styr paa alle de unge Mennesker!« Og saa fik jeg at vide, at han bag efter var gaaet hen og havde spist en dejlig, stor, kogt Rødspætte med Kartofler og Smørsovs. Det var en stor Dag.

Saa kom Tiden efter. Otium betyder efter Spekti Ordbog Ro, men Ro har aldrig været noget, der passede til Jensen, og det blev da ogsaa Aar fyldt med Arbejde. Jensen købte Kunstmaler Oluf Jensens Hus paa Paspaabakken og blev min Nabo; men han beholdt Grunden nede ved Seminariet. Jensen passede sine Haver og den Forretning, der fulgte med — med at sælge Havens Produkter. Han var rigtig tilpas, naar han, saa det komme op i Haven. En stor Vejrprofet var han jo og vilde gerne have en Passiar om de Dele. Han var meget optaget af Besættelsesaarene. »De lede Sataner« kunde han ikke lide, og han fulgte interesseret med i Begivenhederne og var en ivrig Radiolytter. Hans Glæde var stor, da Befrielsen kom, og Flaget gik altid til Top den 5. Maj foran det lille Hus paa Bakken.

Saa kom Foraaret 1949. Han fortalte mig en Dag i Marts, at en Dag, da han drak noget koldt Øl, var det »som det slog en Kolbøtte inden i ham«, og fra den Dag begyndte hans Træthed. Det var Træthed, han led af. Han maatte bruge hele sin Energi og tage smaa Stykker ad Gangen, da hans kulde grave og tilsaa og tilplante Haven; men han naaede da at faa plukket sine Jordbær og faa dem solgt.

Den første Undersøgelse foregik paa Rigshospitalet og var ambulant. Der mente man, det var noget med Blæren. Jensen

havde jo af og til haft nogen Blæresygdom. Det var i Maj. Jensen blev mere og mere træt og tabte sig. Saa kom en Røntgenundersøgelse paa Amtssygehuset. Der undersøgte man Maven, men fandt intet. Det var i Tyktarmen, Ondet sad, men den undersøgte man ikke. Efter Hjemkomsten herfra maatte Jensen holde Sengen det meste af Tiden, han var for træt til at være oppe, og det kneb med Appetitten. Den Dag, han blev kørt ind for sidste Gang, var jeg ovre hos ham, og da sagde han netop: »Ja, Lindberg, kunde jeg blot faa min gamle Appetit igen, skal jeg nok komme mig.«

Det var Fredag den 12. August. Han blev undersøgt paa ny, og man tilraadede Operation, som ogsaa blev foretaget Onsdag den 24., men man lukkede til igen — der var intet at gøre, og Søndag den 28. August døde Jensen. Fru Jensen var hos ham fra Lørdag Morgen til Søndag Aften, og Børnene var samlet hos deres Far om Lørdagen — den sidste Dag, han var ved Bevidstheden, og tog Afsked med ham. Da var Jensen selv klar over, at han ikke kom hjem mere.

Jensen blev begravet fra Maaløv Kirke den 2. September. Der var ikke mange gamle Jonstruppere, der vidste noget om Begravelsen, saa der var ikke mange for at vise Jensen den sidste Ære. Der var ellers sikkert kommet mange, for Jensen holdt vi af — ja beundrede ham for hans Flid, Pligtfølelse og Paapasselighed, hvori han sikkert har været et Eksempel for os alle. Et langt virksomt og lykkeligt Liv er sluttet, og vi siger alle: »Ære være hans Minde!«

Fru Jensen, som vi vel ventede skulde gaa bort først af de to, da hun har et meget svagt Hjerte, bor nu hos Datteren i Portnerboligen, da hun har solgt Huset og Grunden, men flytter til Maaløv først i det nye Aar.

Den ældste Søn, Johannes, der har taget Eksamen fra Jonstrup, er Lærer i Roskilde og har to Børn. Georg er Finmekaniker og bor i København. Han har ogsaa 2 Børn. Ulla er gift med en gammel Jonstrupper, Andreasen, der er Lærer i Greve. De har en Datter. Den yngste, Karna, er gift med Arne Grundahl, der er Pedel paa Seminariet. De har to Dreng.

Otto Lindberg.

ÅRETS GANG PÅ JONSTRUP 1949

De første år efter krigen og seminariets landflygtighed til Ballerup var den indenrigske situation på Jonstrup ret spændt. Forholdet mellem lærere og elever antog til tider form af nervekrig. Jeg skal ikke her forsøge at finde årsagerne til dette uheldige forhold, men blot nævne, at skoleåret 1948—49 bragte en ændring af denne tilstand. I stedet for mistænksomhed og uvilje mærkedes ønsket om forståelse og samarbejde. Blandt de praktiske udslag af den nye linie kan nævnes to arrangementer.

Da 4. klasse i februar måned havde afleveret afløsningsopgaver, specialeopgaver og årsarbejder, blev seminariets lærere inviteret til en hyggeaften på elevbygningerne. 4. klasse serverede kaffe og lagkage m. m., og man morede sig med keglespil, ludo og anden skæmt. En aften i marts var lærerne værter ved en fest i salsalen. Aftenen begyndte med en koncert, hvor seminariets orkester spillede og koret sang med hr. Enkegård som dirigent; desuden optrådte enkelte solister. Efter koncerten serverede lærerfruerne kaffe og kage.

Disse festlige sammenkomster er naturligvis kun et ydre og mere synligt tegn på et godt forhold mellem lærere og elever. Mere væsentligt er det, at det daglige arbejde går uden tværhed og uvilje.

Skoleåret sluttede for 3. klasse den 17. maj, da vi rejste ud som vikarer. Den 20. maj var 4. klasse oppe i sidste fag, og om aftenen var der dimissionsfest. For 2. klasse sluttede skoleåret den 9. juni, da de var oppe i fysik som sidste fag. Som sædvanligt holdt spirerne længst ud. Fra 9.—20. juni var de med hr. Hauch og hr. Lindberg på lejrskole på Bornholm.

På den første skoledag efter sommerferien samledes vi i vandrehallen til morgensang. I salsalen kunne vi ikke kom-

me, for bjælkelaget under salens gulv var i tidens løb blevet så skrøbeligt, at det ikke kunne bære mere end 30 personer. Nu i juleferien er gulvet blevet understøttet med jernbjælker, så vi nu igen kan bruge salen, men siden sommerferien har foredrag, koncerter, fester og andre større foretagender været afholdt i gymnastiksal, læsestue eller bibliotek. Det har været generende og besværligt, og til tider er der sagt mindre pæne ting om de bevilgende myndigheder, som først efter måneders besvær lod sig fratvinge bevilling til reparation af salen.

I september fik seminariet sin egen præparandklasse. Elevforeningen besluttede at optage præparander som medlemmer af foreningen på lige fod med seminariets andre elever.

Den traditionelle og med forventning imødesete udveksling med Hamar lærerskole fandt sted fra 19.—28 september. 3. klasse fra Jonstrup byttede gårde med 2. vanlig fra Hamar, og desuden byttede de to seminarier sanglærere, idet hr. Enkegård rejste til Hamar og hr. Ammundsen kom her til Jonstrup.

I den korte tid, besøget varede, gjaldt det om at få oplevet så meget som muligt. Programmet var derfor somme tider lidt stramt. For eksempel var vi på et af københavnsbesøgene i Rådhushallen, oldtidssamlingerne på Nationalmuseet, til generalprøve på torsdagskoncert, på Glyptoteket; og ind imellem nåede nogle endda at gå på indkøb; samme dags aften havde vi fest på seminariet. Men andre dage var der tid til samtaler og hyggelige sammenkomster under improviserede former.

Ved de første udvekslingsbesøg i 47 mærkedes meget stærkt de nationale følelser og glæden efter befrielsen. I taler blev der sagt meget smukt om broderlandene Norge og Danmark. Dagene gik i en egen feststemning. De sidste års besøg har haft et mere sagligt præg. Men udvekslingerne er ikke blevet mindre værdifulde. De er et led i den kæde af små arrangementer, som skal bestyrke og udvikle forståelse mellem landene.

Foredrag:

Interessen for foredragene synes at være stigende. Besøget har været godt. I 1949 holdtes følgende foredrag: seminarielærer Schmidt Nielsen: »Den sunde fornøft«, cand. polit. Knud Rasmussen: »Marshall-planens virkninger«, under norske be-

søg: oplæsning ved Tavs Neiiendam, forstander Morville: »Selvstændigheden og den offentlige mening«, dr. phil. Egil Forchhammer: »Folkeskolens opdragelse og undervisning« og kommunelærer Stinus Nielsen: »Fra eksamensbord til fast ansættelse«.

Musik:

Under hr. Enkegårds ledelse har seminariets orkester og kor medvirket ved flere af årets fester. Desuden afholdtes som før nævnt i marts en koncert ved lokale kræfter.

Til musikforeningens arrangementer er der altid stor tilslutning. Forklaringen er, at det er meget fine kræfter, der optræder ved koncerterne.

I februar afholdtes foreningens 37. koncert. Medvirkende var: operasangerinde Karen Heerup, fløjtenist Johan Bentzon, oboist Paul Tofte-Hansen og pianist Boris Linderud. Der opførtes værker af blandt andet Scarlatti, Joh. Seb. Bach, Albert Roussel og Erling Brene.

I april holdt Niels Viggo Bentzon foredrag med klaverdemonstration om: klaveret i den moderne musik. — Man undredes og gøs. Men man fik også den sympati for moderne musik, som er nødvendig for en dybere forståelse.

Ved årets sidste koncert spillede Wandy Tworek. Programmet indeholdt blandt andet sonater af Tartini og Béla Bartók. Uden for programmet spillede Wandy Tworek flere stykker efter publikums ønsker.

Sport:

Seminarieturneringen i håndbold og fodbold har de sidste 2 år været spillet efter cup-systemet. I efteråret 48 tabte fodboldholdet til Haslev og håndboldholdet til Blågård i de første kampe og var dermed slået ud.

For ikke at lide samme skæbne i år fik vi sat igennem, at turneringen skulle spilles alle mod alle. I sidste øjeblik blev det hele alligevel lavet om til cup-turnering, og kampene skulle afvikles omgående. 3. oktober havde vi besøg af Blågård. Håndboldkampen spillede først, og endte med en stor sejr til Blågård. Vort hold kunne intet udrette mod så prominente

spillere som Rolsted, Sejer, Torben Jørgensen og flere andre. I den efterfølgende fodboldkamp gik det bedre. Der var spænding fra første til sidste minut, idet hjemmeholdet først scorede de 2 mål i kampens sidste minutter. Resultatet 2—1 til Jonstrup var retfærdigt.

7. oktober spillede vi på egen bane mod K.F.U.M. Det blev en sorgens dag for vort fodboldhold, et ufortjent nederlag på 1—4 satte punktum for videre deltagelse i turneringen.

Det var meningen, at vi i år for alvor ville tage fat på idrætten. Nuværende 4. klasse arbejdede i foråret i gymnastiktimerne på et lille idrætsanlæg bag fodboldbanen. Desværre ser det ud til, at arbejdet har været forgæves, for anlægget ligger nu ubenyttet hen. Grunden er dog ikke manglende interesse fra vor side. Ville staten blot give de nødvendige midler, er der nok til at udføre det resterende arbejde. Det er jo urimeligt, at vi af mangel på idrætsplads skal undvære undervisning i et fag, mange af os senere får brug for i skolearbejdet.

Fester:

Blandt årets fester må fremhæves efterårsfesten, hvor underholdningsprogrammet blandt andet indeholdt et feature: »Studenten i dansk litteratur«. Manuskript og instruktion var ved hr. Adolphsen. Stykket opførtes af elever fra 3. klasse.

Fra julefesten vil man især huske hr. Reiffs oplæsning af sin gribende beretning: »Min sidste juleaften ved fronten.«

»Jonstrup er ikke mere, hvad det engang var«, vil mange sige. Nej, det har forandret sig. Det, man forstår ved Jonstrup, er foruden de ydre rammer et produkt af undervisningsplaner, lærere og elever, tre faktorer, som stadig skifter. Det er mit håb, at seminariet i nær fremtid vil komme ud for endnu en forandring, at en ny seminarieordning vil betyde en forbedret læreruddannelse og en mere frugtbar arbejdsform.

Med hilsen fra Jonstrup til gamle elever.

Flemming Andersen.

FRA JONSTRUPPERNES VERDEN

DET LYSNER FOR JONSTRUP

I flere år har det set temmelig mørkt ud for vort gamle seminarium. Der meldte sig i nogle år kun få aspiranter til optagelsesprøven, det kneb med at skaffe børn nok til øvelsesskolen, og der var alt for få elevværelser: kun 31 % af eleverne kunne bo på seminariet. — Til sidste optagelse meldte der sig imidlertid 42 foruden 20 til den nyoprettede præparandklasse, og der er håb om, at et planlagt byggeri vil give flere skolesøgende børn. Dertil kommer, at de store byggeplaner, der var gledet noget i baggrunden, nu — takket være forstander Morvilles energiske initiativ og ministeriets velvilje — har udsigt til at blive til virkelighed. I første række er der tale om en smuk, moderne kollegiebygning i parken med 27 elevværelser, og senere er det tanken, at der skal opføres en førsteklases øvelsesskole med alt, hvad dertil hører, og endnu et kollegium — alt beliggende i parken.

Blicher disse planer til virkelighed, vil Jonstrup fremtræde som et af de ypperste seminarier i landet, hvor eleverne vil komme til at bo og arbejde under de bedst tænkelige vilkår.

JONSTRUPSAMFUNDETS FORMAND

skoleinspektør Ernst Gehl fyldte 70 år den 17. dec. 1949 og fratrådte sin stilling den 1. jan. 1950. Både ved fødselsdagen og ved sin afgang fra Sølvgades skole blev den ansete og afholdte skoleleder stærkt hyldet og takket af børnene, lærerne og de mange venner. — Gehl fortsætter som formand for foreningen til provinsbørns ferieophold i København og naturligvis — og forhåbentlig i mange år — som formand for Jonstrupsamfundet.

PRÆMIE TIL JONSTRUPPER

Dansk fredsråd har for 1949 tildelt seminarieelev *Knud Lange*, Jonstrup statsseminarium, en præmie på 700 kr. for hans besvarelse af den af rådet udskrevne prisopgave for seminarieelever om emnet: *Hvorledes kan skolen gennem undervisningen bidrage til fremme af mellemfolkelig forståelse?*

†

Den 28. okt. 1949 døde den kendte overdirigent for Sjællandske Folkekor, førstelærer C. R. Kofod, Roskilde. Han tog eksamen fra Jonstrup 1901 og var fra 1922 til 1948 førstelærer i Hvalsø. Han var kendt som en meget dygtig lærer i alle fag og som en udmærket børneopdrager, men sangen stod hans hjerte nærmest, og for folkesangen gjorde han et enestående arbejde, der vandt anerkendelse og beundring i de videste kredse. Af Jonstrupsamfundet var han medlem fra starten.

LEGAT

Til understøttelse af en værdig og trængende lærerdatter er der oprettet et legat på 10.000 kr., kaldet »fhv. førstelærer i Espergærde Carl A. Niensens mindelegat«. Legatstifteren, der stammede fra Esbønderup, tog eksamen fra Jonstrup 1887 og var lærer forskellige steder i Nordsjælland, sidst førstelærer og organist i Espergærde. Carl A. Nielsen døde 1937, men han og hans hustru havde ved testamente oprettet legatet, der nu er trådt i kraft ved fru Niensens død. Det bestyres af hovedbestyrelsen for Danmarks lærerforening. — Også C. A. Nielsen var medlem af Jonstrupsamfundet fra begyndelsen.

JONSTRUP-ORDBOGEN,

der på en frisk og fornøjelig måde levendegør Jonstruplivet o. 1910, kan fås hos forfatteren, kontor Viggo Bitsch, Vemmetofte pr. Faxe. Pris kr. 3.—.

ÅRSMØDE OG VALG

Jonstrupsamfundets årsmøde 1949 afholdtes den 5. maj, og for de 40 deltagere blev det en stor oplevelse at gæste Jonstrup på den smukke årstid, da Jonstrup Vang netop stod nyudsprungen. Ved kaffebordet afholdtes generalforsamlingen, ved hvilken Lindberg, Viktor Pedersen og Wilh. Thomsen genvalgtes til styrelsen. Efter turen til »Øjet«, hvorfra det var vanskeligt at løsrive sig, var der fint smørrebrødsbord på musiksalen, hvor alle de gamle kendte sange blev sunget, og derefter holdt seminarieførstander Morville den tale, som bringes andetsteds. Det var en meget vellykket sammenkomst, der havde for-tjent langt større tilslutning.

1950 holdes intet årsmøde. På valg er formanden Ernst Gehl, Viggo Bitsch og Vilh. Hellested. Stemmesedler sendes til Wilh. Thomsen inden 1. oktober 1950.

AFGANGSEKSAMEN 1949

1. Jørgen Alg	mg	6,84
2. Knud Frede Andersen	g×	5,43
3. Helge Werner Arvesen	mg÷	6,62
4. Poul Erik Emanuel Bigand	mg÷	6,48
5. Erling Erforth Bjerager	mg	6,90
6. Oluf Clausen	mg	6,90
7. Folmer Ascanius Jacobsen	mg	6,67
8. Frank Lynnerup Jacobsen	mg÷	6,02
9. Axel Johannisson	mg×	7,30
10. Tage Kristensen	mg÷	6,50
11. Christian Lany	g×	5,89
12. Thorkild Oscar Brendstrup Larsen	mg×	7,19
13. Niels Tangegaard Larsen	g×	5,56
14. Poul Langgaard Nedergaard	mg	6,92
15. Jørgen Preben Nissen	mg	6,73
16. Knud Gunnar Olsen	g×	5,58
17. Bent Høgild Ottosen	mg	6,86
18. Helge Petersen	mg	6,75
19. Poul Christian Petersen	mg÷	6,33
20. Knud Rasmussen	mg×	7,20
21. Poul Friis Rytov	g×	5,58
22. Jørgen Siegfredsen	mg×	7,20
23. Peter Skaalum	mg	6,92
24. Ernst Finn Sørensen	mg÷	6,59
25. Svend Bech	mg	6,97
26. Nils Christian Betz	mg÷	6,18

REGNSKAB 1. JANUAR — 31. DECEMBER 1949

	Indtægt	Udgift
	kr. ø.	kr. ø.
Kassebeholdning pr. ¹ / ₁ 1949.....	242 28	
Kontingenter.....	1068 00	
Salg af årbøger.....	840 40	
43 opkrævninger à 50 øre.....	21 50	
Renter.....	2 50	
Repræsentation og møder.....		68 55
Bidrag til mindsten for J. P. Jørgensen.....		50 00
Fremstilling af årbogens 26. bind.....		1456 00
Administration og redaktion.....		200 00
Tryksager.....		79 25
Porto, gebyrer m. m.....		117 53
Kassebeholdning pr. ³¹ / ₁₂ 1949.....		203 35
	2174 68	2174 68

Ordruphøjvej 24, Charlottenlund.

With. Thomsen.

Regnskabet revideret og fundet i orden.

Sierslev og Bredeløkke skole 5. januar 1950.

S. M. Waaben.

Hans Fr. Jensen.

JONSTRUPSAMFUNDETS STYRELSE

Kantor Viggo Bitsch, Vemmetofte, Faxe, skoleinspektør Ernst Gehl, R. af Dbg., Vejrøgade 15, København, førstelærer Vilh. Hellested, Hellested pr. Haarlev, seminarielærer Otto Lindberg, Jonstrup pr. Ballerup, viceskoleinspektør Viktor Pedersen, redaktør, Peter Bangsvej 84, København F., kommunelærer Wilh. Thomsen, kasserer, Ordruphøjvej 24, Charlottenlund, telf. Ordrup 2492, elevernes repræsentant 1949—50 er Flemming Andersen, Jonstrup statsseminarium.